

TERVEYSALAN KÄSIKIRJA ASIOIMISTULKILLE

Tämä Theseuksessa oleva opinnäytetyön liite 1 on käsikirjoitus seuraavaan julkaisuun. Phuong, Hoang 2021. Terveysalan käsikirja tulkille. Humanistinen ammattikorkeakoulu & Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tulkkaustoinnin kehittäminen. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Turku: Turun seudun tulkkikeskus

Sisällys

1 KÄSIKIRJAN KÄYTTÄJÄLLE	3
2 TULKKI AMMATTINA JA TULKIN KOULUTUS	6
2.1 Asioimistulkkaus	6
2.2 Tulkkausmenetelmät	7
2.3 Asioimistulkkien koulutus.....	8
2.4 Tulkin ammatillinen osaaminen	11
3 KESKEISTÄ TERVEYSTULKKAUKSIIN LIITTYVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ	13
4 SUOMEN TERVEYSJÄRJESTELMÄ	16
4.1 Julkinen terveydenhuolto.....	16
4.2 Yksityinen terveyshuolto.....	18
4.3 Järjestöt terveystulkkauksien tuottajina.....	18
4.4 Terveydenhuollon ohjaus Suomessa	19
4.5 Terveydenhuollon ammattihenkilöt.....	20
4.6 Terveystulkkauksen erikoisalajat ryhmittäin	21
4.7 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden terveydenhoito	23
4.8 Paperittomien henkilöiden terveydenhoito.....	24
5 TERVEYDENHUOLLON OSA-ALUEET JA KESKEISET TERMIT	26
5.1 Suun terveydenhuolto	27
5.2 Mielenterveyspalvelut.....	32
5.3 Neuvolapalvelut.....	38
5.4 Työterveydenhuolto	45
5.5 Leikkausten tulkkaus	46
5.6 Sydänsairaudet	49
5.7 Syöpätaudit	52
5.8 Lääkkeet tulkkauksessa	56
6 HYÖDYLLISET TERVEYSALAAN LIITTYVÄT VERKKOSIVUSTOT	57
7 VINKKEJÄ TOISEN TYÖKIELEN TERVEYSALAN LUOTETTAVIEN LÄHTEIDEN HAKUUN.....	60

8 TULKIN TYÖHYVINVOINTI JA TYÖOLOJOT	61
9 TULKIN MUISTILISTA	65
LÄHTEET	68
LIITE 2. ASIOIMISTULKIN EETTISET OHJEET	75

1 KÄSIKIRJAN KÄYTTÄJÄLLE

Tämän ”Terveysalan käsikirja asioimistulkille” tavoitteena on tukea tulkkeja terveysalan tulkkauksen valmistautumisessa. Käsikirja on tarkoitettu ensisijaisesti puhuttujen kielten asioimistulkeille, jotka ovat juuri tulleet alalle tai valmistuneet tulkkausalan koulutuksesta, ja tulkkaukseen valmistautumisen taito on vielä heikko. Jo pidempään alalla toiminut tulkki voisi puolestaan päivittää osaamistaan ja täydentää terveystietoa itselleen. Käsikirjaa voi myös hyödyntää tulkikoulutuksissa terveysalan tulkkausympäristöön tutustuttaessa sekä viittomakielten tulkit ja puhevammaisten tulkit.

Kielilain (L423/2003) mukaan ihmisellä on oikeus saada tulkkauspalveluita, jos hän ei osaa suomen tai ruotsin kieltä tai hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi. Terveysalalla ammattitulkkiä käyttäminen ja tulkkaussuositusten noudattaminen hoitotilanteissa tekevät palvelusta tasalaatuista ja turvallista. Tulkkiä käytettäessä hoitohenkilökunta pystyy arvioimaan potilaan tilannetta paremmin ja, kun hoidon merkitys on selvillä, potilaskin sitoutuu paremmin hoitoon. Hoitoa tarjoavalla ammattilaisella on oikeus ja velvollisuus tilata tulkki oman työnsä helpottamiseksi ja oikeusturvansa varmistamiseksi. Tulkin avulla asiakkaat ja ammattilaiset tulevat ymmärretyksi erilaisissa asiakastapaamisissa kaikissa palveluissa ja siten yhdenvertaisuus toteutuu paremmin. (Mylläri & ym. 2021, s.1.)

Tulkkaus on asiantuntijantyötä, sillä tulkin pitää tuottaa samat tulkattavan puheen sisällöt ja muodot kohdekielelle. Terveysalan tulkkaus on erittäin vaativaa ja laajasti käytettyä Suomen terveydenhuollossa. Tulkkauksessa tulkin pitää olla neutraali, perehtynyt molempien työkielten terveysjärjestelmään, hoitotyöhön ja terveysalan erikoisammattisanastoon. Sen lisäksi terveysalan tulkkauksissa vaikeissa sairauden hoitoon liittyvissä tilanteissa vaaditaan tulkilta molempien työkielten kulttuuriin liittyvien sairauskäsitysten tuntemusta, ammatillista empatiaa ja ehdotonta vaitiolovelvollisuutta, sillä mahdollisesti pienessä yhteisössä kukaan ei halua hänen sairautensa liittyvää tietoa levitetävän eteenpäin. Lisäksi terveysalan tulkkauksissa, jos tulkki ei osaa tai ei ole varma termeistä tai sanojen

merkityksistä, hänen tulee aina varmistaa hoitoammattilaiselta, sillä tarkalla tulkkauksella on iso merkitys hoidon kannalta.

Päivitetty Asioimistulkin ammattisäännöstö julkaistiin 1.1.2021. Päivittämistyöhön osallistuivat Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry, Kieliasiantuntijat ry, Suomen Puhevammaisten Tulkit ry ja Suomen kirjoitutulkit ry. Asioimistulkin ammattisäännösten mukaan ”Tulkki valmistautuu tehtävänsä huolellisesti ja ajoissa, sekä selvittää, millä tavoin tulkkaus toteutetaan”. Huolellisessa tulkkaukseen valmistautumisessa tulkin tulee perehtyä tulkkauksen aiheeseen, aiheen sanastoon, terminologiaan ja fraseologiaan. Etätulkkauksessa tulkki varmistaa digiapuvälineiden ja tietoliikenneyhteyden sujuvuuden tulkkausta varten. Huolellisesti tulkkaukseen valmistautuminen on aina edellytys laadukkaalle tulkkaukselle. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, 2021.)

Suomessa opinnäytetoissa ja tutkimuksissa on käsitelty tulkkausta terveydenhuollossa ja siihen liittyvää sanastoa, mutta ei ole vielä laadittu tulkille yleistä terveysalan käsikirjaa, jota tulkki voisi hyödyntää tulkkaukseen valmistautumisessa. Tämä terveysalan käsikirja tulkille on osa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyötä. Tätä terveysalan käsikirjaa tulkki voi hyödyntää terveysalan tulkkaukseen valmistautumisessa. Terveysalan käsikirjassa löytyy yleistietoa Suomen terveysjärjestelmästä, terveydenhuollon ammateista, teemoittain alaan liittyvistä termeistä, hyödyllisistä terveysalan liittyvistä verkkosivuista ja vinkkejä toisten työkielten luotettavien terveysalan lähteiden hakemiseen. Lisäksi käsikirjasta käy ilmi, miten tulkki voi valmistautua psyykkisesti raskaaseen tulkkaukseen. Siinä on tulkin muistilista terveysalan tulkkaustehtäviä varten sekä ehdotuksia siitä, kuinka voi pitää huolta omasta työhyvinvoinnista

”Terveysalan käsikirja tulkille” -teoksen aineistona käytetään tiedonlähteinä virallisia verkkosivuja kuten Sosiaali- ja terveysministeriön (stm.fi), Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (thl.fi), EU-terveydenhoidon(eu-terveydenhoito.fi), Duodecimin (duodecim.fi), Käypä hoitosuositusten (kaypahoito.fi), Terveyskirjasto (terveyskirjasto.fi), Terveysportin (terveysportti.fi), Valviran (valvira.fi) ja Finlexin (finlex.fi) sivustoja. Nämä sivustot ovat luotettavia ja terveydenhuollon alan ammattilaisten käytössä. Terveysalan tulkkauksen osaan tietoja kerättiin Suomen

kääntäjien ja tulkkien liiton sivustoilta, terveystieteen tulkkauskeskukseen liittyvien tutkimusten julkistetuista tuloksista, Sosiaali- ja terveydenhuollon sanastokeskuksesta (tsk.fi), International Association of Conference Interpreters sivustolta (aiic.org), Terveyskirjastosta (terveyskirjasto.fi) ja sotesanastoista (sotesanas-tot.thl.fi) sekä terveystieteen toimijoiden sivustoilta. Esimerkiksi suun terveyshuollon osa-alueeseen tietoja kerättiin hammaslääkäriliiton (hammaslaakariliitto.fi) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (thl.fi) ja eri yliopistollisten sairaaloiden ylläpitämillä Terveyskylän (terveyskyla.fi) sivuilta. Mielen terveyspalvelun osa-alueeseen tietoja kerättiin Sosiaali- ja terveysministeriön (stm.fi/mielen-terveyspalvelut), Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (thl.fi/fi/web/mielen-terveys) ja Terveyskylän mielen terveyspalveluista (mielenterveysstalo.fi). Tällä tavalla on pyritty varmistamaan tietojen luotettavuus ja ajantasaisuus.

Tulkin ammattinimikettä ei toistaiseksi ole Suomessa suojattu ja tulkkauslaatu ei ole määritelty laissa. Edellä mainittujen tietojen perusteella Suomessa saatavaa toimia monta sataa kouluttamatonta asioimistulkkiä. Ongelma koskee erityisesti harvinaisten kielten tulkkeja, koska näyttötutkintoa ja koulutusta ei järjestetä kaikissa kielissä (Ollila, 2017, s. 35). Rekrytointitilanteissa tulkki keskus yleensä pikakouluttavat näitä tulkkeja, minkä jälkeen toivotaan, että tulkki kehittää itseään itseopiskelulla ja työn kautta. Aluksi heille tarjotaan helppoja tulkkaus-ia, kuten päiväkotien tai opettajan ja oppilaan vanhempien yhteistapaamisten tulkkausta, mutta tarpeen vaatiessa, heitä lähetetään myös terveystieteen tulkkaus-iin (Janne Salo, tulkkaus koulutus suunnittelija, henkilökohtainen tiedonanto 22.9.2020). Tällainen tilanne on haastava tulkille, koska tulkin on vaikea arvioida omaa osaamista suhteessa työn vaatimuksiin.

Tämän terveystieteen käsikirjan kehittämisen toiveena on auttaa eniten heitä, joiden on vaikea päästä koulutukseen ja joiden tulkkausalan valmistautumisen taito on vielä heikko. Terveystieteen käsikirja hyödyttää eniten tulkkeja, jotka ovat juuri tulleet alalle tai valmistuneet tulkkausalan koulutuksesta, mutta joille ei ole vielä kertynyt alan työkokemusta. Jo pidempään alalla toiminut tulkki voisi puolestaan päivittää osaamistaan ja täydentää terveystieteen sanastoa itselleen. Käsikirjaa voi myös hyödyntää tulkki koulutuksissa terveystieteen tulkkausympäristöön tutustutta-essa.

2 TULKKI AMMATTINA JA TULKIN KOULUTUS

International Organization for Standardization eli ISO on laatinut yhteisiä ohjeita tulkeille: ISO:n mukaan tulkin on hallittava molempien kielten kielioppi, osattava vaihtaa ja mukauttaa kielten rekisteriä sekä tulkattava myös kulttuurikohtaisia seikkoja. Tulkin on hallittava eri alojen terminologiaa ja sanakirjojen käyttö, ja tunnettava oman osaamisen rajat (International Standard [ISO], 2014). Asioimistulkin ammattisäännösten mukaan tulkkauksen tavoitteena on välittää asioimistilanteen viestit tarkasti ja siten että kielellinen yhdenvertaisuus toteutuu (Asioimistulkin ammattisäännöstö, 2021).

Asioimistulkki on viestinnän ammattilainen, jolla on vahva työkieltensä kulttuurien ja viranomaistoiminnan tuntemus (Asioimistulkki, asioimistulkkauksen ammattitutkinto, i.a). Asioimistulkausta käytetään paljon mm. poliisin, oikeuslaitoksen, sosiaali- ja terveyshuollon, koululaitosten, maahanmuuttoviranomaisten toiminnassa (SKTL, i.a). Seuraavaksi kerrotaan asioimistulkkauksen määritelmästä ja asioimistulkkauksen koulutuksen mahdollisuuksista Suomessa.

2.1 Asioimistulkkkaus

Tieteen termipankin määritelmän mukaan asioimistulkkkaus on viranomaisten tai yksityisen tahon ja yksityishenkilön tai ryhmän välisen asioimisdialogin tulkausta (Tieteen termipankki). Asioimistulkki on viestinnän ammattilainen, jolla on vahva työkieltensä kulttuurien ja viranomaistoiminnan tuntemus (Asioimistulkki, asioimistulkkauksen ammattitutkinto, i.a). Asioimistulkausta käytetään paljon mm. poliisin, oikeuslaitoksen, sosiaali- ja terveyshuollon, koululaitosten ja maahanmuuttoviranomaisten toiminnassa (SKTL, i.a).

Asioimistulkausta kutsutaan englanniksi nimellä ”community interpreting” tai ”public service interpreting”. Tipton & Furmaniekin (2016) mukaan community interpreting korostaa sitä, että asioimistulkkauksilanteet ovat osa yhteisön toimintaa ja niissä hoidetaan ihmisten arkisia asioita. Ammattimaista tulkausta korostamaan kehitetyssä ilmauksessa ”public service interpreting” korostuu

puolestaan viranomaisulottuvuus ja se että tulkkauksella halutaan varmistaa julkisten palveluiden sujuminen (Koskinen & ym. 2018, s 7.)

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto sekä tulkkausalalan eri kieli- ja ammattiryhmiä edustavat etujärjestöt ovat määrittäneet asioimistulkkauksen ”viranomaisten, yhteiskunnan virallisen instituution tai jonkin muun tahon ja yksilön tai pienehkön ryhmän välisen dialogin tulkkaukseksi” (Rainó & Vik, 2020, s.12.). Tyypillisiä tulkattuja tilanteita ovat maahanmuuttoon liittyvät asiat kuten turvapaikkakuulustelut, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastapaamiset tai sivistysalalla oppilaiden vanhempien tapaamiset.

Asioimistulkkauksen käyttäjät ovat erilaiset vieraskielisiä asiakkaita kohtaavat ammatilliset toimijat ja heidän vieraskieliset asiakkaansa, jotka usein, mutta eivät aina, ovat taustaltaan maahanmuuttajia. Tulkilla on siis tulkkauksilanteessa useampi kuin yksi asiakas (Koskinen & ym. 2018, s.12.). Asioimistulkkauskaine ovat sekä viranomaiset, kuten terveydenhuollon ammattilaiset, että heidän luonaan asioivat asiakkaat.

Asioimistulkkien määrä on vaikea arvioida, mutta asiantuntijoiden arvion mukaan Suomessa asioimistulkkina toimii noin 1000 henkilöä, joista osa toimii tulkkina päätoimisesti ja osa muiden toimien ohella (Koskinen ym. 2018, s.10).

2.2 Tulkkauksen menetelmät

Konsekutiivi- eli peräkkäistulkkauksessa puhuja ja tulkki puhuvat vuorottellen ja tulkki tekee samalla lyhyitä muistiinpanoja. Konsekutiivitulkkauksessa käytetään laajasti sekä lähitulkkauksessa että etätulkkauksessa (SKTL, Tulkkauksista eri menetelmillä, i.a.)

Simultaani- eli samanaikaistulkkauksessa tarkoittaa, että tulkki ryhtyy tulkkamaan lähes heti puhujan aloitettua puheensa ja kuuntelee puheen etenemistä samalla kun tulkkaa juuri sanottua. Simultaanitulkkausmenetelmä käytetään laajasti konferenssissa ja oikeudessa. (SKTL, Tulkkauksista eri menetelmillä, i.a)

Kuiskaustulkkauksessa tulkki istuu kuulijoidensa vieressä, kuuntelee tulkattavaa puhetta yleensä ilman kuulokkeita ja tulkkaa kuiskaten tai hiljaisella äänellä kuulijalle yleensä simultaanitulkkausta (SKTL, Tulkkausta eri menetelmillä, i.a)

Prima-vista on kirjoitetusta tekstistä suullisesti tehty valmistelematon käänös (Termipankki, 2017).

Heynoldin mukaan (1994) **Reletulkkauksella** tarkoitetaan yleensä tilanteita, joissa tulkki ei ymmärrä kohdekieltä. Tilanne ratkaistaan niin, että hän kuuntelee jonkun toisen tulkin tulkkausta, jonka kieltä hän ymmärtää. Sitten hän välittää viestin omaan kohdekieleensä tästä valmiista tulkkauksesta. (Tolvanen, 2012, s. 9.)

Lähitulkkkaus eli **kasvokkain-** tai **läsnäolotulkkauksessa** kaikki viestintätilanteeseen osallistujat ovat fyysisesti samassa tilassa, jolloin tulkkaus tapahtuu suoraan ilman välitekniikan käyttöä. Näissä tilanteissa tulkki ja asianosaisetkin ovat samassa tilassa näkö- ja kuuloetäisyydessä toisiinsa nähden, ja tulkkaus tapahtuu välittömästi puheenvuoron jälkeen. (Ahlman & Kalaeva, 2017, s. 10.)

Etätulkkauksessa vähintään yksi asiakas ja tulkki ovat fyysisesti erissä paikoissa ja tulkkaus tapahtuu etäyhteyden avulla, yleensä puhelin- tai videoyhteyden tai sovelluksen välityksellä.

2.3 Asioimistulkkien koulutus

Tulkkaus on asiantuntijatyötä, sillä tulkin pitää tuottaa samat tulkattavan henkilön sisällöt kohdekielelle. Opetushallituksen laatiman asioimistulkkauksen ammattitutkinnon perusteiden mukaan asioimistulkki on vastuullinen ja puolueeton viestien välittäjä, joka tulkkaa viranomaisen ja asiakkaan välillä erilaisissa asiointitilanteissa (Opintopolku, 2018). Tulkkaus on aina sidottu mukana oleviin ihmisiin, tilanteeseen, aikaan ja paikkaan ja sen takia tulkkauksissa syntyy lukemattomia eri variantteja ja yhdistelmiä, joita ei voi täysin etukäteen ennustaa (Koskinen & ym. 2018, s. 27.). Seuraavaksi tarkastelen asioimistulkin koulutusta Suomessa ja asioimistulkkien ammatillista osaamista.

Asioimistulkeista osalla on käännöstieteellinen tai lingvistinen yliopistokoulutus, esimerkiksi englannin, saksan, ranskan, venäjän, ruotsin, kiinan, japanin, arabian tai swahilin kielessä (Koskinen ym. 2018, s. 10). Yliopistossa tulkkaukopintoihin kuuluu useimmiten sekä konferenssitulkkausta että asioimistulkkausta. Helsingin ja Tampereen yliopistoissa opiskelijat voivat maisteriopinnoissaan erikoistua myös oikeustukkaukseen. (Rainó & Vik, 2020, s. 21.)

Asioimistulkkauksen ammattitutkintoon johtavan valmentavan koulutuksen ja näyttötutkinnon voi suorittaa esimerkiksi Tampereen aikuiskoulutuskeskuksessa, Sataedussa ja Taitotalossa. Vuonna 2018 näyttötutkinnon suorittaneita asioimistulkkeja oli 381 (TEM, 2020). Asioimistulkkauksen ammatillisen koulutuksen tavoitteena on parantaa tulkkien kykyä muodostaa näkemys itsestään asioimistulkkina ja välittää tämä kuva myös muille. Tätä kykyä pidetään tärkeänä, sillä asioimistulkit joutuvat puolustamaan ammatillista rooliaan kohtaamisissa muiden ammattilaisten kanssa. Esim. asioimistulkkia saatetaan pyytää pitämään vauvaa sylissään neuvolassa tai täyttämään asiakkaan puolesta toimeentulotukihakemusta. (Koskinen & ym. 2018, s. 260.) Opetushallituksen vahvistamissa asioimistulkkauksen ammattitutkinnon perusteissa tutkintoon johtavassa koulutuksessa tulkkauksalan toimintaympäristössä sisältää 25 osaamispistettä ja ammattitaitovaatimukset ovat seuraavat: tulkki osaa käyttää terveysalan ammatikieltä, valmistautua tulkkauksilanteeseen, tulkata ja toimia terveysalan toimintaympäristöissä sekä valita ja käyttää tulkkaustehtävän kannalta tarpeellisia tulkkauksimenetelmiä ja niihin liittyviä tekniikoita (Asioimistulkkauksen ammattitutkinto, 2018.)

Vuodesta 2011 asioimistulkin ammattikorkeakoulutasoista tutkintoa on ollut mahdollista suorittaa Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Koulutus kestää kolme ja puoli vuotta ja laajuudeltaan 210 opintopistettä ja koulutuksessa käsitellään asioimistulkkiä keskeisiä tulkkauksympäristöjä. Niitä ovat kasvatus- ja opetusala, sosiaali- ja terveysala, maahanmuuttotilanteet sekä poliisi- ja oikeusala. Sen lisäksi Tulkkiä AMK-koulutus sisältää 30 opintopistettä harjoittelua. Koulutuksen harjoittelujaksoilla, projektiopinnoissa ja opinnäytetöillä on tiivis yhteys työelämään. Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkaukskoulutuskielet määräytyvät

yhteiskunnan tarpeiden ja hakijoiden kielivalikoiman mukaan. Vuodesta 2019 lähtien Diakonia-ammattikorkeakoulusta asioimistulkkauksen tulkki (AMK)- tutkinnon on suorittanut yhteensä 91 henkilöä. Suorittaneiden tulkkauskielet jakautuivat seuraavasti: arabia (21), kiina (mandariini, 5), kurdi (soranin murre, 13), persia (15), somali (10), vietnam (4), thai (7), turkki (16). (Rainó & Vik, 2020, s. 21–22.). Diakonia-ammattikorkeakoulun asioimistulkin tutkinnon neljännen lukukauden teema on tulkkaus terveysalalla. Tähän kokonaisuuteen kuuluu 25 opintopistettä terveysalan tulkkauksen ja kääntämiseen opintoja. Siinä tulkkiopiskelija oppii laajemmin tunnistamaan terveydenhuoltoalan keskeisen lainsäädännön, tutustumaan molempien työkielten terveyspalvelujärjestelmään ja niiden toimintaperiaatteisiin sekä vertailemaan niitä keskenään. Lisäksi tulkkiopiskelija oppii nimeämään terveydenhuoltoalan keskeiset käsitteet ja termit, elinten toiminnan ja niiden tehtävät. Tulkin tutkinnon AMK-opiskelijat oppivat koulutuksessaan myös tunnistamaan maahanmuuttajien keskeiset kansanterveysongelmat, terveysalan tulkkaustilanteet ja ymmärtämään niiden haasteet tulkkauksessa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2021.)

Tampereen aikuiskoulutuskeskuksessa voidaan suorittaa oikeustulkin erikoisammattitutkinto, TAKK:ssa vuoteen 2020 asti tutkinnon suorittaneita on yhteensä 67 henkilöä 18 eri kielellä (Ekaterina Tsavro, tulkin kouluttaja, henkilökohtainen tiedonanto 22.11.2020). Diakonia-ammattikorkeakoulu järjesti lukuvuonna 2018–2019 yhdessä Helsingin yliopiston, Tampereen yliopiston ja Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa ensimmäisen oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutuksen. Diakonia-ammattikorkeakoulusta valmistui vuonna 2019 yhteensä 16 oikeustulkkauksen erikoiskoulutuksen suorittanutta, joihin oli sekä puhuttujen kielten että viittomakielen oikeustulkkeja ((Rainó & Vik, 2020, s. 30.). Vuonna 2021 Diakonia-ammattikorkeakoulu käynnisti koulutuksen toisen toteutuksen itsenäisesti (Gun-Viol Vik, yliopettaja, henkilökohtainen tiedonanto, 10.11.2021). Diakin asioimistulkkauksen koulutuksen perusteella on mahdollista hakea opetushallituksen ylläpitämään oikeustulkikirekisteriin.

2.4 Tulkin ammatillinen osaaminen

Terveysalan tulkkaus on erittäin vaativaa ja laajasti käytettyä Suomen terveydenhuollossa. Asioimistulkin eettisen ohjeen mukaan tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä tai etätulkkauksen osalta riittävää tietoteknistä osaamista tai tarvittavaa laitteistoa (Asioimistulkin eettiset ohjeet, 2021). Terveysalan tulkkauksessa tulkillla pitää olla käsiteltävään asiaan liittyvää tietoa ja hänen pitää hallita aiheen sanastoa riittävästi, eli tulkin ammatilliseen osaamiseen kuuluu osata analysoida toimeksiantoja suhteessa omaan osaamiseensa. Tulkkauksessa tulkin pitää osata käyttää tulkkausmenetelmiä tilanteen mukaisesti. Esimerkiksi terveysalan tulkkauksissa vuoropuheiden pitää olla selkeä ja rauhallista, jota tulkattavat saavat ottaa viestintä rauhassa. Sen johdosta terveysalalla konsekutiivitulkkauksen menetelmä usein sopii paremmin kuin simultaanitulkkauksen menetelmää. Sen lisäksi tulkin pitää osata toimia monikielisessä viestintätapahtumassa ja ottaa vastuu viestinnän onnistumisesta. Näiden seikkojen takia terveysalan tulkkausten haasteiden ymmärtäminen ja tulkin ammatillinen osaaminen on tärkeää onnistuneelle tulkkaukselle ja ammattikunnan imagon rakentamiselle.

Kulttuuristen tekijöiden ymmärtäminen ja toimiminen niiden mukaisesti on tärkeää terveysalan tulkkauksissa varsinkin mielenterveystulkkauksessa, kun asiakkaalla on yleensä voimakkaat tunteet. Sen lisäksi terveysalan tulkkauksissa vaikeissa sairauden hoitoon liittyvissä tilanteissa vaaditaan tulkillta molempien työkielten kulttuuriin liittyvien sairauskäsitysten tuntemusta, ammatillista empatiaa ja ehdotonta vaitiolovelvollisuutta, sillä kukaan ei halua hänen sairauteensa liittyvää tietoa levitetävän eteenpäin. Sen lisäksi tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on jäävi (Asioimistulkin ammattisäännöstö, 2021).

Tulkki mainitsee esittäytyessään seuraavat asiat:

Olen tulkki.

Nimeni on H. H

Pyrin tulokkaamaan kaiken sanottavan mahdollisimman tarkasti.

Käytän tulkatessani minä-muotoa ja viittaan itseeni sanalla ”tulkki” jos minulla on jotain kysyttävää tai sanottavaa.

Olen puolueeton sekä salassapitovelvollinen.

Näin tulkki antaa tiedon tulkin roolista viestintätilanteen osapuolille

(Pouttu & Tenhonen-Lightfoot, 2020, s. 64.)

Terveysalan tulkkauksessa tulkin kannattaa tehdä muistiinpanoja, jotka tukevat hänen työmuistiaan, jotta tulkki pystyy tulkkamaan puheenvuorot mahdollisimman tarkasti. Esimerkiksi yksityiskohdat kuten lääkkeen nimi, annostus ja vahvuus on hyvä kirjata ylös tulkatessa. Tulkki voi jättää muistiinpanoja tulkkauksen tilaajalle tietosuojatuhottaviksi. Jos terveysalan tulkkauksessa tulee vaikea lääketieteellinen termi tai sana, tulkki voi aina pyytää puhujaa selvittämään käyttämänsä termiä tai sanomansa. Tulkki kerto tästä selvityskysymyksestä myös tulkkauksen toiselle osapuolelle, jotta molemmat osapuolet pysyvät tilanteessa mukana. Tulkki ei oma-aloitteisesti selitä asiasisältöjä tulkattavien puolesta. Eri-laisia sairauksia ja elintermistöä tulkatessaan tulkki voi pyytää terveydenhuollon ammattilaista, esimerkiksi lääkäriä, havainnollistamaan näyttämällä seinällä olevasta kuvasta tai piirtämällä potilaalle, jotta tämä saisi konkreettisemmän käsityksen asiasta (Pouttu & Tehonen–Lightfoot, 2020, s. 64–67.)

3 KESKEISTÄ TERVEYSTULKKAUKSIIN LIITTYVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Terveyspalvelussa potilaan ja viranomaisten oikeusturvan toteutumiseksi tarvitaan esteetöntä kommunikaatiota, jolloin kieli ja vuorovaikutus ovat keskeisiä tekijöitä sekä asiakkaalle että terveydenhuollon ammattilaiselle. Kun ihminen sairastuu tai on hoidon tarpeessa, ymmärretyksi tulemisen tarve korostuu ja jokaisella on oikeus saada riittävästi tietoa terveyden- ja sairaanhoidon suunnittelusta ja toteutuksesta. Tulkin käyttö terveysalla vähentää väärinkäsityksiä, joita voi syntyä kielen rajallisuuden takia, mutta lisäksi se auttaa potilasta ymmärtämään hoidon merkitystä. Hoidon merkityksen ymmärtäminen lisää potilaan hoitoon sitoutumista, mikä taas vaikuttaa positiivisesti hoidon tulokseen (Ollila, 2017, s 19–20.). Tulkkauspalvelun käyttö terveyspalvelussa on edellytys laadukkaalle ja hyvälle hoidolle, joten terveysalalla tulkilla on suuri rooli hoidon mahdollistajana ja laadun turvaajana. (ETENE, 2004, s. 31–32).

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (L785/1992) pyrki takaamaan kansalaisille oikeuden hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon sekä inhimilliseen kohteluun sekä tiedonsaantioikeuden ja itsemääräämisoikeuden. Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan mukaan, oikeus asianmukaiseen hoitoon ei riipu potilaan iästä, sosiaalisesta asemasta, äidinkielestä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, kulttuurista, sukupuolisesta suuntautuneisuudesta tai vakaumuksesta. Nämä oikeudet näyttävät toteutuvan monien maahanmuuttajien kohdalla tulkkauspalvelua käytettäessä (ETENE, 2004, s. 39)

Tulkkauksella on merkittävä rooli yhteiskunnassa, sillä tulkkauksella toteutetaan ihmisen perusoikeuksia tulla kuulluksi ja ymmärretyksi, sekä oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin (Perustuslaki 1999/731, 17 §.). Viranomaisen velvollisuus on huolehtia kielellisten oikeuksien toteutumisesta toiminnassaan ja asiakaskohtauksissa.

Asioimistulkin edellytetään tuntevan tulkkauksen saatavuuteen ja kielellisiin oikeuksiin liittyvää lainsäädäntöä ja tämä todetaan mm. asioimistulkkauksen ammattitutkinnon perusteissa (Opetushallitus 2018, s. 10). Suomessa useat lait

velvoittavat viranomaista käyttämään tulkkauspalvelua asiakkaan ja viranomais-ten oikeusturvan ja kielitasa-arvon toteutumiseksi. Nämä lait ovat esim. perustuslaki (L 731/199), ulkomaalaislaki (L 301/2004), hallintolaki (L 434/2003), kielilaki (L 423/2003), laki kotoutumisen edistämisestä (L 1386/2010), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L 812/2000) sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista (L 785/1992).

Laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (L 875/1992) todetaan ” Potilaalla on oikeus laadulta hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Potilaan äidinkieli, hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurinsa on mahdollisuuksien mukaan otettava hänen hoidossaan ja kohtelussaan huomioon”. Oikeudesta tulkkaukseen mainitaan myös samaisen lain 5. pykälässä, jonka mukaan ”potilaalle on annettava selvitys hänen terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista, jolla on merkityksestä päätettäessä hänen hoitamisestaan. Terveyshuollon ammattihenkilön on annettava selvitys siten, että potilas riittävästi ymmärtää sen sisällön. Jos terveyshuollon ammattihenkilö ei osaa potilaan käyttämää kieltä taikka potilas ei aisti- tai puhevian vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on mahdollisuuksien mukaan huolehdittavaa tulkkitsemisestä”. Hoitotilanteessa ja hoitoratkaisuja harkittaessa terveydenhuollon ammattihenkilöstöllä on vastuu siitä, että potilaskertomuksiin kirjatut tiedot ovat oikein tai niitä koskeva tiedonsaantioikeus toteutuu. (Ollilla, 2017, s. 90). Asioinnissa heikosti suomea osaavien maahanmuuttajien kanssa tulkin käyttö helpottaa terveydenhuollon henkilöstön työtä. Oikeus tulkkaukseen on taattu Suomessa lainsäädännöllä ja asioimistulkkaus rahoitetaan yhteiskunnan varoilla eli niillä rahoilla, jotka yhteiskunta kerää veroina (Pouttu & Tenhonen-Lightfoot, 2020, s. 61.).

Terveysalalla tämä tarkoittaa, että jos yhteistä kieltä ei ole maahanmuuttajan asiakkaan kanssa, viranomaisten tehtävä on arvioida tulkkauksen tarvetta, tilata tulkkia ja maksaa tulkin palkkio. Viranomaisella on myös vastuu siitä, että hänen tilaamansa tulkkaus on laadukasta ja ammatillista. (Ollilla, 2017, s. 87–90.)

Erilaisissa tilanteissa tulkkauksen käyttö aiheuttaa huomattavia kustannuksia tilaajille, mutta toisaalta onnistuneen tulkkauspalvelun myötä voidaan saavuttaa

myös merkittäviä säästöjä ja vaikuttavuutta, kun asiat voidaan hoitaa tehokkaasti kerralla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004: 11). Kotoutumislain (L 1386/2010) 48. pykälän mukaan ”Kunnalle korvataan pakolaisille ja turvapaikanhakijoille järjestetystä tulkitsemisesta aiheutuneet kustannukset”. Vuonna 2019 valtio korvasi 135 kunnalle pakolaisista ja turvapaikanhakijoista aiheutuneita kääntämisen ja tulkkauksen kuluja yhteensä 19,5 miljoonaa euroa. Muut tulkkauuskustannukset kunta, kuntayhtymä tai sairaanhoitopiiri maksavat itse ja niiden tulkkauuskustannukset ovat tätä suuremmat (TEM, 2020, s. 23).

Suomessa tulkkaukspalvelua tarjotaan kunnallisista tulkkikeskuksista, yhtiöiteytistä alueellisista asioimistulkkikeskuksista ja yksityisistä tulkkikeskuksista. Asioimistulkkauksta rahoitetaan yhteisvaroilla, minkä vuoksi palvelun järjestämistä ohjaa yhä suuremmissa tapauksissa kilpailutus (Koskinen, 2018, s. 11.) ”Tulkkauksen järjestöjen näkemyksen mukaan tulkkaukspalvelut pitää hankkia kaikkien osapuolien kannalta kestävästi. Varsinkin tulkkaukset on vaativaa asiantuntijapalvelua, jota ei tulisi hankkia tai arvioida vain hinnan perusteella. Ainostaan hinnalla kilpailtaessa on vaarana, että tulkkaustoimeksiantojen laatu kärsii ja kaikkien osapuolten oikeusturva vaarantuu. Toimeksiannoista tulisi ensisijaisesti käyttää koulutettujen ammattitulkkien palveluja, laatua painottamalla. Turvaamalla asiantuntijatyöstä saadun reilun korvauksen varmistetaan asiakkaan oikeusturva, viiranomaistyön laatu sekä huolellisuusvelvoitteen täyttyminen” (Kavén, 2021)

4 SUOMEN TERVEYSJÄRJESTELMÄ

Suomen terveydenhuoltojärjestelmä perustuu julkisiin terveydenhuollon palveluihin. Suomen perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut (Julkinen terveydenhuolto, 2020.). Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaali- ja terveystaloudesta ja valmistelee lainsäädäntöä. Maassa toimii kunnallisen terveyshuollon lisäksi yksityinen terveydenhuolto ja työnantajien tarjoama työterveyshuolto (Terveyspalvelut, i.a).

Julkisten ja yksityisten terveyspalvelujen osuudet jakautuivat vuonna 2016 niin, että julkisten palveluiden osuus oli noin 94 %, yksityisten ja järjestöjen terveyspalveluiden osuus puolestaan oli yhteensä noin 6 % (Eduskunta. s. 13).

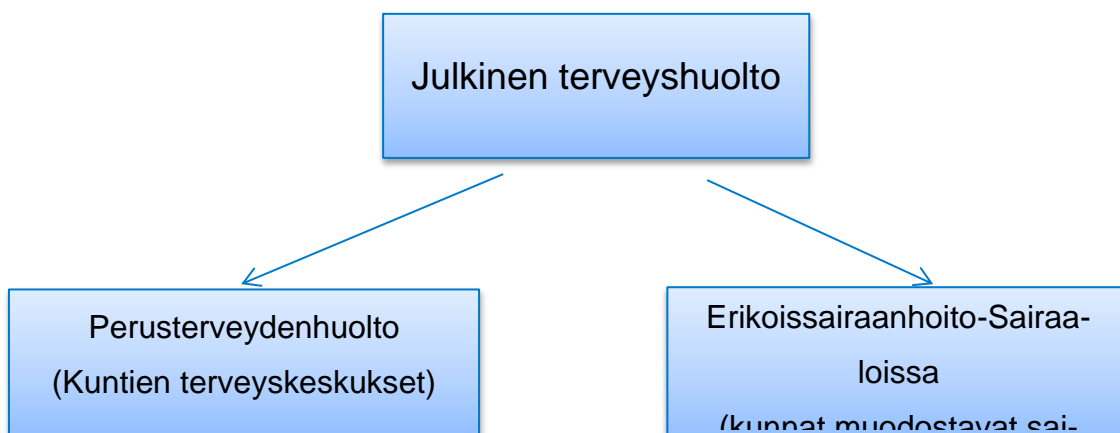
Suomessa on meneillä Sote-uudistus, jossa koko julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto samoin pelastustoimi uudistetaan. Sote-uudistus tulee voimaan vuonna 2023. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimien järjestämisestä vastaavia hyvinvointialueita on yhteensä 21, hyvinvointialue on kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto. Lisäksi Helsingin kaupunki vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä alueellaan. HUS- yhtymä on järjestämisvastuussa niistä vaativan erikoissairaanhoidon toiminnoista, josta säädetään erikseen laissa tai joista sovitaan järjestämissopimuksessa (Mikä on hyvinvointialue, i. a.)

4.1 Julkinen terveydenhuolto

Suomessa kunnat vastaavat terveydenhuollon järjestämisestä ja rahoittamisesta. Lailla on säädetty, mitä terveyspalveluja kunnan on järjestettävä. Kunta voi itse tuottaa palveluita yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa. Kunta voi tarvittaessa ostaa terveyspalveluja myös yksityisiltä yrityksiltä tai järjestöiltä (Julkinen terveydenhuolto. 2020.)

Terveyspalvelut jakautuvat perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon. Kunta järjestää perusterveydenhuollon palvelut yleensä terveyskeskuksissa ja kunnat muodostavat sairaanhoitopiirejä, jotka vastaavat erikoissairaanhoidon järjestämisestä alueellaan (Eu-terveydenhoito, 2020.).

Kuva 1. Julkinen terveysthuolto

Kunta järjestää perusterveydenpalveluja yleensä terveysthuokuksessa, joka on kuntalaiselle tutuin ja lähin hoitopaikka.

Terveysthuokuksessa järjestetään seuraavia palveluja:

- Lääkärinvastaanotto sairastuneille ja pitkäaikaista sairautaan hoitaville.
- Terveysthuokuslääkäri konsultoi erikoislääkärää tai lähettää potilaan tarvittaessa erikoislääkärin tutkimukseen tai hoitoon.
- Vuodeosasto sairaalahoitoa tarvitseville
- Sairaanhoitajien hoidon tarpeenarvointia, pikkuvammojen tai sairauksien hoitoa
- Sairaanhoitajien vastaanottoja pitkäaikaissairaille
- Terveysthuonevontaa ja terveystarkastuksia
- Raskauden ehkäisyneuvontaa
- Seulontatutkimukset ja rokotukset
- Suun terveysthuollon palveluita
- Koulu- ja opiskeluterveysthuollon palveluita peruskoulujen oppilaille ja lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille
- Mielenterveysthuollon palveluita
- Päivystyksessä annetaan kiireellistä hoitoa
- Kotisairaanhoitoa ja sairaalahoitoa tuodaan potilaiden kotiin sitä tarvittaessa.

Lähde: (STM, i.a.)

Kunnat muodostavat sairaanhoitopiirejä, jotka vastaavat erikoissairaanhoidon järjestämisestä alueellaan. Sairaanhoitopiirit ovat kuntayhtymiä, jotka kuuluvat viiteen eritysvastuualueeseen, jotka keskittyvät Helsingin, Turun, Tampereen, Oulun ja Kuopion yliopistosairaaloihin. Näissä sairaaloissa annetaan vaativinta hoitoa. (Eu-terveydenhoito.fi)

4.2 Yksityinen terveystuolto

Yksityiset terveystuollot täydentävät julkisia palveluja. Yksityiset yritykset, järjestöt, säätiöt ja itsenäiset ammattiharjoittajat voivat myydä terveystuollua (perus- ja erikoissairaanhoidon) kunnille, kuntayhtymille tai suoraan asiakkaille.

Kunta voi ostaa yksityisiltä suoraan terveystuolluja asiakkaalle, jolloin kunta tai kuntayhtymä voi antaa palvelusetelin asiakkaalleen yksityisten palveluiden ostamiseen. Kelalta voi myös hakea osan korvausta tarpeellisiin sairauden hoidon kustannuksiin yksityisessä terveystuollossa (STM, i.a.). Myös etäyhteyden välityksellä annetuista hoidosta maksetaan korvaus (Kela, 2020).

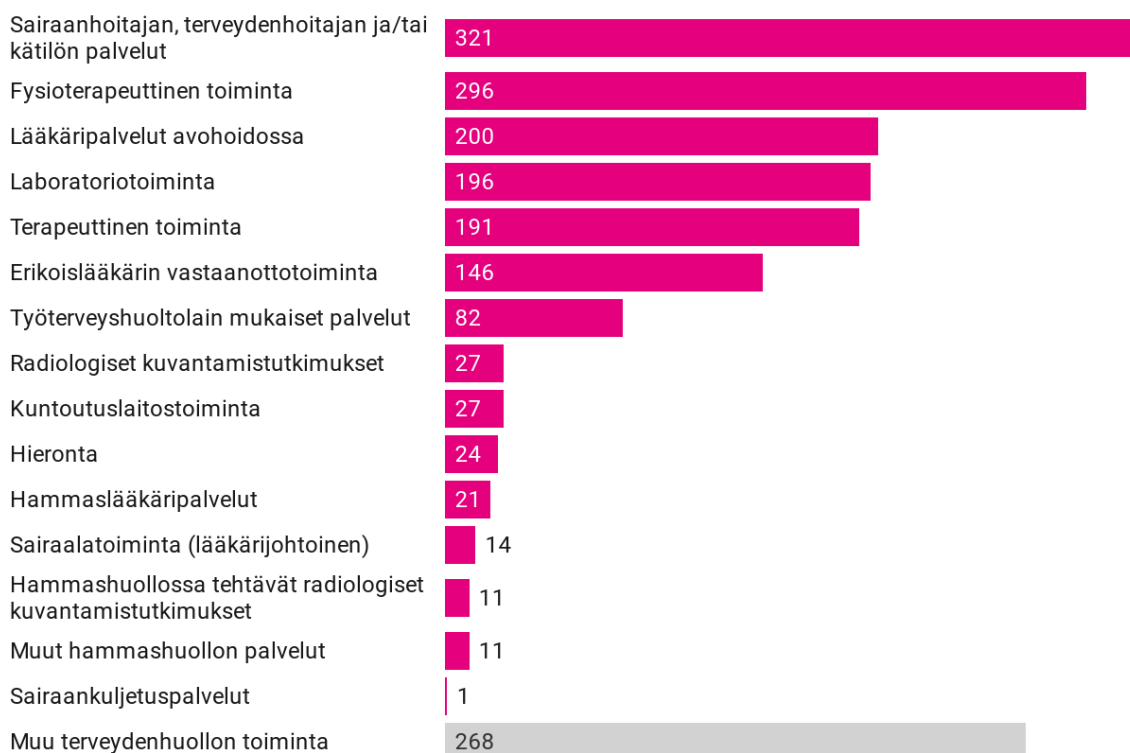
Suomen suurimpia terveydenhuollon palveluja myyviä yksityisiä yrityksiä ovat esimerkiksi Attendo Suomi, Terveystalo, Mehiläinen, Plusterveys ja Pihlajalinnakonserni. Julkisten ja yksityisten terveystuollujen osuudet vuodelta 2016 jakautuivat seuraavasti: julkisten osuus oli noin 94 %, yksityisten ja järjestöjen osuus oli yhteensä noin 6 % (Hetemäki, 2018, s. 13).

4.3 Järjestöt terveystuolluiden tuottajina

Suomessa on lukuisia järjestöjä, jotka tuottavat terveystuollua eri potilasasiakasryhmille. Niiden terveystuollot täydentävät julkista terveydenhuollon, ja ne ovat yleishyödyllisiä, voittoa tavoittelemattomia ja oman kohderyhmänsä erityisasiantuntijoita. Järjestöt mahdollistavat palveluiden tarjonnan pienille erityisryhmille. Järjestöjen keskeisempiä tehtävinä ovat potilaan sairauden tukemisen tai terveyden edistämisen toiminta ja tiedon välittäminen. Niiden asiakasryhminä ovat pääosin erityisryhmät kuten vammaiset, päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, vanhuksat, lapset ja niin edelleen. (Soste, i.a.)

Kaavio 1. Järjestöjen tuottamat terveyspalvelut vuonna 2017.

Järjestöjen tuottamat terveyspalvelut vuonna 2017

Yksi toimintayksikkö voi tuottaa usempaa eri palvelua.

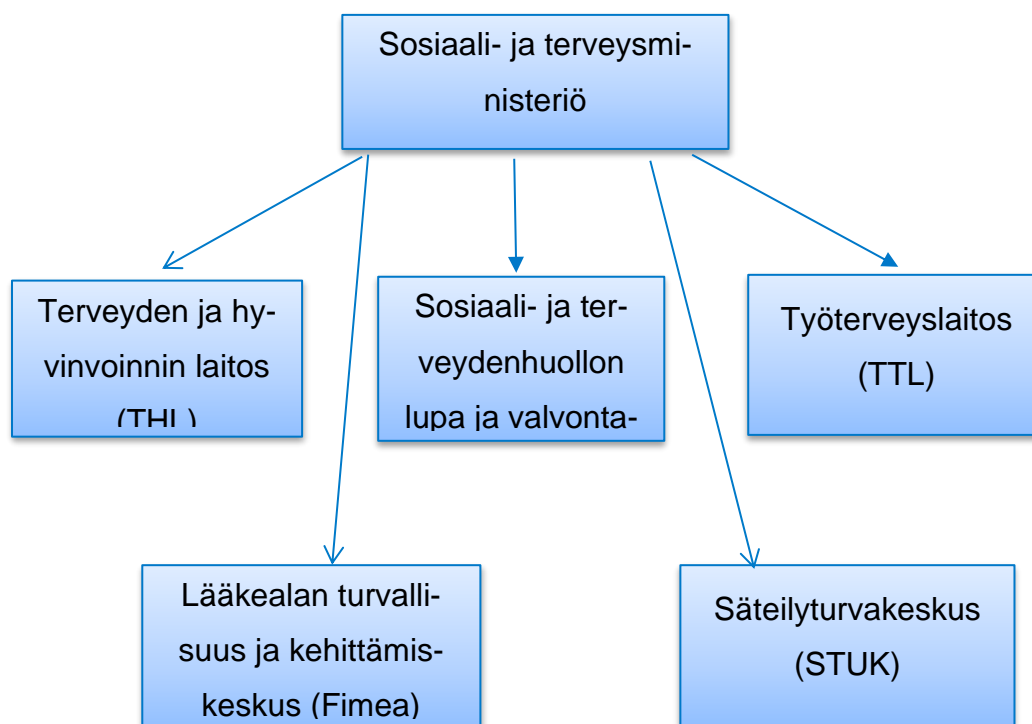
Kaavio: SOSTE • Lähde: Valvira • Väline: Datawrapper

4.4 Terveydenhuollon ohjaus Suomessa

Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa sosiaali- ja terveystalitiikasta ja valmistelee lainsäädäntöä. STM ohjaa terveydenhuoltoa yhdessä alais-ten virastojen ja laitosten kanssa.

Terveydenhuollon palvelujen antaminen yksityisesti on luvanvaraista, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralla on valtakunnallinen koordinaatio- vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa. Aluehallintovirastolla (AVI) on vastuu palvelujen valvonnasta alueillaan. Kunnassa sosiaali- ja terveystoimi vas- taa yksityisten palveluiden valvonnasta (STM. i.a).

Kuva 3. Terveysthuollon ohjaus Suomessa

4.5 Terveysthuollon ammattihenkilöt

Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilöt jaetaan laillistettuihin ja nimikesuojattuihin ammattihenkilöihin. Valviran sivuston JulkiTerhikki-rekisteriin merkitään tiedot kaikista laillistetuista terveydenhuollon ammattihenkilöistä ja nimikesuojattua ammattinimikettä käyttävistä henkilöistä (Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterit, i.a.).

Laillistaminen tarkoittaa, henkilö on suorittanut laissa ja asetuksissa säädetyn koulutuksen, hän voi hakea sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta lupaa toimia kyseisessä ammatissa ja käyttää kyseistä ammattinimikettä (Valvira, i.a.). Nimikesuojatussa ammatissa voi toimia muukin kuin erikseen määritellyn koulutuksen suorittanut henkilö, jos hänellä muuten on riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito tehtävässä toimimiseen (Valvira, i.a.).

Taulukko 1. Esimerkkisi terveystalan laillistettavaa ammattia ja nimikesuojattavaa ammattia.

Laillistettavat	Nimikesuojattavat
<i>farmaseutti</i>	<i>apuvälineteknikko</i>
<i>fysioterapeutti</i>	<i>jalkaterapeutti</i>
<i>hammaslääkäri</i>	<i>kiropraktikko</i>
<i>hammasteknikko</i>	<i>koulutettu hieroja</i>
<i>kättilö</i>	<i>lähihoitaja</i>
<i>laboratoriohoitaja</i>	<i>naprapaatti</i>
<i>lääkäri</i>	<i>osteopaatti</i>
<i>optikko</i>	<i>psykoterapeutti</i>
<i>proviisori</i>	<i>sairaalafyysikko</i>
<i>psykologi</i>	<i>sairaalageneetikko</i>
<i>puheterapeutti</i>	<i>sairaalakemisti</i>
<i>ravitsemusterapeutti</i>	<i>sairaalamikrobiologi</i>
<i>röntgenhoitaja</i>	<i>sairaalasolubiologi</i>
<i>sairaanhoitaja</i>	
<i>suuhygienisti</i>	
<i>terveydenhoitaja</i>	
<i>toimintaterapeutti</i>	

Lähde: Ammattioikeudet. 2.7.2021

4.6 Terveystalan erikoisalajat ryhmittäin

Lääkäriliiton mukaan erikoisalajat jaetaan viiteen pääryhmään: operatiiviset, konservatiiviset, diagnostiset, psykiatriset ja muut alat. Lisäksi kirurgian alat muodostavat oman ryhmänsä operatiivisten alojen sisällä, samoin kuin sisätautien alat osana konservatiivisia aloja (Kaikki erikoisalajat ryhmittäin, i.a). Mahdollisuuksien mukaan tulkit voi laittaa itselleen tavoitteeksi tutustumaan yksittäiseen erikoisalaan jokaisessa kuukaudessa molemmilla työkielillä, näin tulkin sanastoa kehittyy nopeasti ja yleissivistyskin lisääntyy.

Kirurgian alat

- Gastroenterologinen kirurgia
- Käsikirurgia
- Lastenkirurgia
- Neurokirurgia
- Ortopedia ja traumatologia
- Plastiikkakirurgia
- Suu- ja leukakirurgia
- Sydän- ja rintaelinkirurgia
- Urologia
- Verisuonikirurgia
- Yleiskirurgia

Muut operatiiviset alat

- Akuuttilääketiede
- Anestesiologia ja tehohoito
- Foniatria
- Korva-, nenä- ja kurkkutaudit
- Naistentaudit ja synnytykset
- Silmätaudit

Sisätautien alat

- Endokrinologia
- Gastroenterologia
- Infektiosairaudet
- Kardiologia
- Kliininen hematologia
- Nefrologia
- Reumatologia
- Sisätaudit

Muut konservatiiviset alat

- Fysiatria
- Geriatria
- Ihotaudit ja allergologia
- Keuhkosairaudet ja allergologia

- Lastenneurologia
- Lastentaudit
- Neurologia
- Syöpätaudit

Psykiatriset alat

- Lastenpsykiatria
- Nuorisopsykiatria
- Oikeuspsykiatria
- Psykiatria

Diagnostiset alat

- Kliininen farmakologia ja lääkehoito
- Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede
- Kliininen kemia
- Kliininen mikrobiologia
- Patologia
- Perinnöllisyyslääketiede
- Radiologia

Muut alat

- Liikuntalääketiede
- Oikeuslääketiede
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Työterveyskeskus
- Yleislääketiede

Lähde: (Suomen Lääkäriliitto, i.a)

4.7 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden terveydenhoito

Terveystieteiden tutkimuskeskukset ovat turvapaikanhakijalle vapaaehtoisia. Kela ei vastaa turvapaikanhakijoille annettavan sairaanhoidon kustannuksista. Turvapaikanhakijoille terveystieteiden tutkimuskeskukset järjestävät vastaanottokeskukset, joita ylläpitävät valtio, kunnat ja Suomen Punainen Risti. Kahden viikon kuluessa turvapaikanhakijan maahan saapumisesta vastaanottokeskuksen sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja informoi terveystieteiden tutkimuskeskuksesta, joihin turvapaikanhakijat ovat oikeutettuja ja hän tekee alkuterveystarkastuksen. Tilaisuudessa voidaan keskustella ja esittää

kysymyksiä tulkkien avustuksella. Aikuiset turvapaikanhakijat ovat Suomessa oikeutettuja kiireelliseen ja välttämättömään hoitoon. Alaikäiset turvapaikanhakijat ovat oikeutettuja terveydenhuoltoon samoin perustein kuin kuntalaiset. (Turvapaikanhakijoiden terveydenhuoltopalvelut, 2021.)

Jos vastaanottopalveluja saaneelle ulkomaalaiselle ei myönnetä oleskelulupaa tai hänen tilapäinen suojelunsa lakkaa, oikeus vastaanottopalveluihin lakkaa tietyn ajan kuluttua (Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sairaanhoito suomessa, 2021).

Oleskeluluvan saanut pakolainen sairausvakuutetaan Suomessa ja hänellä on oikeus saada sairaanhoitokorvauksia Kelasta, jolloin hän myös saa käyttää terveydenhuollon palveluja samalla tavalla kuin muut Suomessa asuvat. Sen lisäksi kidutetuilla pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus saada hoitoa Helsingissä Psykotraumatologian keskuksessa ja Oulussa Kidutettujen kuntoutuspalveluissa (Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sairaanhoito Suomessa, 2021.)

4.8 Paperittomien henkilöiden terveydenhoito

Paperittomilla on Suomessa rajoitettu oikeus terveyspalveluihin. Paperiton henkilö vastaa yleensä itse Suomessa aiheutuneista sairaanhoidon kustannuksista, mutta jos hän ei pysty maksamaan hoidosta aiheutuneita kuluja, Kela korvaa ne julkisen terveydenhuollon ylläpitäjälle. Julkisessa terveydenhuollossa paperittomalla henkilöllä on oikeus kiireelliseen hoitoon ja kunta päättää itse, antaako paperittomalle henkilölle laajempaa hoitoa vain pelkästään kiireellistä hoitoa. Kunnat voivat tehdä erillisiä päätöksiä paperittomien henkilöiden hoidosta. Syksyllä 2017 lähtien Helsingissä paperittomilla henkilöillä on oikeus kiireelliseen hoitoon lisäksi rokotuksiin sekä kroonisten sairauksien hoitoon. Vuonna 2016 lähtien Espoon ja Turun kaupunki järjestävät paperittomille raskaana oleville naisille ja lapsille terveydenhuoltopalvelut mukailien Helsingin kaupungin aiempaa mallia (Paperittomien terveyspalvelut, 2020.)

Vapaaehtoistoimintaan perustuva Global Clinic tarjoaa perusterveydenhuollon taso hoitoa maksutta paperittomille henkilöille. Klinikat toimivat Helsingissä, Turussa, Oulussa, Lahdessa, Tampereella ja Joensuussa, ja niissä työskentelee vapaaehtoisia lääkäreitä ja hoitohenkilökuntaa (Paperittomien henkilöiden sairaanhoito Suomessa, 2021.)

5 TERVEYDENHUOLLON OSA-ALUEET JA KESKEISET TERMIT

Terveysala sisältää monien erikoisalojen tietämystä ja terminologiaa. Niiden sisällöt ovat niin laajoja, että niiden läpikäyminen yhdessä opinnäytetyössä on mahdotonta. Tästä syystä olen valinnut muutaman terveystieteen alueen, joissa käytetään aktiivisesti tulkkauspalvelua ja niiden erikoisalan sanaston osaaminen on erityisen tärkeä tulkin työlle, sekä niiden hoitojen hahmottaminen helpottaa myös muiden terveystieteen erikoisalojen tulkkaamista. Valitut terveydenhuollon osa-alueet ovat suun terveydenhuolto, mielenterveyspalvelut, neuvolapalvelut, työterveyshuolto, leikkaukset, sydänsairaudet, syöpätaudit ja lääkkeet tulkkaussessa. Suun terveydenhuollossa ja neuvolapalveluissa tulkit työskentelevät jatkuvasti, ja monissa kieliryhmissä tulkitaan säännöllisesti myös mielenterveyspalveluissa. Terminologian tuntemus on tulkin tärkeää myös leikkauksissa sekä sydän- ja syöpäsairauksia tulkittaessa. Työterveyshuolto on valittu mukaan, sillä mm. yksityiset terveyspalvelut hyödyntävät tulkkausta työperäisen maahanmuuton lisääntyessä.

Tulkin voi kopioida itselleen sanastoluettelon ja kirjoittaa sanojen viereen vastaavat termit toisella työkielellään, joten tarvittaessa tulkin voi täydentää ja muokata käsikirjaa itselleen sopivaksi.

Sanaluettelot laadittu aakkosjärjestyksessä, näin tulkin voi helposti löytää etsimiään sanoja. Tietyissä sanoissa on selitykset, ne helpottavat näiden erikoisalojen termien ymmärtämistä ja sanojen synonyymit voivat myös esiintyä hoitotilanteissa ja lisäksi niiden mainitseminen laajentaa tulkin sanastoa. Lisäksi sanaluetteloissa on myös muiden sairauksien nimiä ja yleisempiä termejä, jotka eivät suoraan ole siihen erikoisalaan, mutta niitä kysytään esitietolomakkeissa, lääkärin vastaanotolla ja hoidon yhteydessä.

Käsikirjan tekijä ei ole vastuussa muutoksista ja lisäyksistä, joita muut tekevät käsikirjan julkaisun jälkeen.

5.1 Suun terveydenhuolto

Suomessa kunnat järjestävät suun terveydenhuollon palveluita yhteistyössä erikoissairaanhoidon ja muun terveydenhuollon kanssa. Palveluihin kuuluvat väestön suun terveydenhuollon seuranta, neuvonta ja tarkastukset, suun sairauksien tutkimus, ehkäisy, hoito, tutkimukseen ja hoitoon ohjaaminen sekä tuen ja tutkimusten tarpeen varhainen havaitseminen. Suun terveydenpalvelussa kaikilla on yhdenvertaiset hoitoon pääsyn perusteet (STM. i.a.). Suun terveydenhuollon ammattilaisiin kuuluvat hammashoitajat, hammashoidossa työskentelevät lähihoitajat, hammasteknikot, suuhygienistit ja hammaslääkärit (Terveyskirjasto. 2021).

Suun terveydenpalvelussa tulkkausta käytetään laajasti kaikissa palveluissa. Esimeriksi suun terveystarkastuksessa, hampaiden puhdistuksessa, suun sairauden hoidossa ja suun hoitotoimenpiteissä. Suun terveydenhuollon tulkkaukseen valmistautumisessa kannattaa tutustua Suomen Hammaslääkäriliiton sivustoihin, sillä sieltä on saatavilla laajempi kuva suun terveydenhoidosta ja sanastoa. Kunnan hammashoidon sivustoihin tutustuminen taas antaa kokonaiskuvan suun terveydenhuollon palveluista ja niiden järjestämisestä. Suun terveydenhuollon potilaan kyselylomakkeissa löytyy runsaasti erikoisalan terminologiaa, joten tulkin on suotavaa tutustua niihin ja tehdä itselleen sanastoja valmiiksi molemmissa työkielissä.

Sanaluettelo:

Absessi

Afta

Alaleuka

Allergia

Analgaami

Antibiottiprofylaksia

Ateriarytmi

Bakteremia

Diabetes

Elintapa

Epämukava
Eroosio
Esilääkitys
Etuhammas
Fluori
Fluoritabletti
Gingiviitti-ientulehdus
Haittavaikutus
Halitoosi - Pahanhajuinen hengitys
Hammashoitaja
Hammashoitola, - klinikka
Hammashoitopelko
Hammasimplantti
Hammaskaula
Hammaskivenpoisto
Hammaskivi
Hammaslanka
Hammaslääkäri
Hammasplakki
Hammasproteesit
Hammassarky
Hammastikut
Hammasvälien puhdistus
Hammasväliharjat
Hammasytimen tulehdus
Hampaan paikkaus
Hampaan poisto
Hampaiden harjaus
Hampaiden narskuttelu
Hampaiden puudutus
Happohyökkäys
Harsotaitos
Hauras
Heilua

Hepatiitti B
Hepatiitti C
Hermo
Herpes
Hioa
HIV
Huuhdella
Huuli- ja suulakihalkiot
Huuliherpes
Huumeiden käyttö
Hyposalivaatio
Hyytymä
Ienraja
Ientasku
Ientulehduksen hoito
Ientulehdus/ienvuoto
Ienvetäytymä
Imeskellä
Irronnut paikka
Itsehoito
Janojuoma
Juurihoito
Jääpussi
Karies
Kariesriski
Karttakieli
Kehitysvamma
Kielen puhdistus
Kiinnityskudos
Kilpirauhasen sairaus
Klamydia
Kohonnut verenpaine
Kokoproteesi
Kondylooma

Ksylitolia
Kuiva suu
Kuppa
Laminaatit
Leikkaus
Leukoplakia
Limakalvomuutos
Lohkeama
Lääkeallergia
Maitohammas
Makeisten ja herkkujen käyttö
Maksasairaus
Mätä
Määrätä
Napostelu
Nuuskan käyttö
Oikomishoito
Osteoporoosi
Paastoarvo
Parodontiitti
Perinnöllinen
Piippu
Plakki
Poskihammas
Proteesi
Psykkinen sairaus
Puhjeta (hammas)
Purentalihas
Purentavaivat
Purentavirhe
Purskutteluluiuos
Puudutus
Reikäpäily
Reuma

Reumaattinen kuume
Ruokailutottumus
Sairaalabakteeri
Sairaalahoito
Sammias
Sikarit
Silta
Sokeripitoinen
Sokeriton
Sukupuolitaudit suussa
Suuhygienisti
Sulaki
Suun hoitotoimenpiteet
Suun sieni-infektio
Suun terveystarkastus
Suupolte
Suusyöpä
Suuvesi
Sydämen tahdistaja
Sydämen tekoläppä
Sydän- tai verisuonisairaus
Sydänleikkaus
Synnynnäinen/ muu sydänvika
Sytostaattihoidoita
Syöpä
Sädehoito
Sähköhammasharja
Sähkösavukkeet
Tapaturma
Tarkastus
Tartuttava tauti
Tekonivel
Terveystila
Tippuri

Titaani
Toimenpide
Toistuva pääsärky
Tuberkuloosi
Tupakkatuotteiden käyttö
Turvotus suun tai leukojen alueella
Verenohennuslääkitys
Verenpainelääke
Verensokeriarvo
Vesipiippu
Vihlova (kipu)
Viisaudenhammas
Virvotusjuoma
Välipala
Värjäytymä
Yhteenvedo
Yliherkkä
Yläleuka

Mahdollisia lauseita suun terveyshuollon tulkkauksessa.

Milloin suu on viimeksi tarkastettu?

Missä ja milloin tekoläppä on asetettu?

Oletko käynyt hammashoidossa jonkin muun syyn vuoksi? Milloin ja missä?

Avaa suu ja pure hampaat yhteen

Liuta hampaita sivusuunnassa toisiaan vasten.

Lähde: Hammaslääkäriliito (i.a)

5.2 Mielenterveyspalvelut

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määritelmän mukaan mielenterveys on voimavara ja tärkeä osa terveyttä yksilön hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kannalta. Mielenterveyttä edistetään yksilötasolla esimerkiksi itsetuntoa ja elämänhallintaa vahvistamalla, ja yhteisötasolla vahvistamalla sosiaalista tukea ja osalli-

suutta, sekä lisäämällä lähiympäristöjen viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Yhteiskunnan tasolla mielenterveyden edistäminen tarkoittaa mielenterveyden kärsivälle taloudellista tukea ja konkreettista päätöstä, jota ehkäistä syrjintää ja epä-tasa-arvoa. (Mielenterveyden edistäminen, 2021.)

Suomessa kunnat ja erikoissairaanhoido järjestävät mielenterveyspalveluita ja ne sisältävät ohjausta, neuvontaa, psykososiaalista tukea ja mielenterveyden häiriöiden tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat useassa kunnassa yhdistettynä. Kunta voi myös ostaa järjestöjen ja yksityisten yritysten mielenterveys- ja päihdepalveluita. (Mielenterveyspalvelut, i.a.)

Mielenterveystulkkaus on verraten uusi termi, joka kattaa kaiken mielenterveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvän monikielisen viestinnän (Mylläri & ym, 2021, s. 1). Mielenterveystulkkauksessa tulkilla on keskeinen rooli. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on suositellut koulutetun ja saman tulkin käyttämistä pitkäaikaisissa hoitosuhteissa hoidon laadun ja turvallisuuden takaamiseksi. Tulkkien olisi tunnettava myös äänen ja sanattoman viestinnän hienovaraisuudet esimerkiksi silmiin katsomista jossakin kulttuurissa naisen ja miehen välinen voidaan helposti tulkita seksuaalisesti tungettelevaksi tai mikä on sopiva fyysinen etäisyys tulkki ja tulkattavaan välissä. Mielenterveystulkkauksessa tulkkien pitää pystyä tulkkaamaan pitkiä ja ajoittain myös epäloogisia puheen-vuoroja, huolehtia viestin tarkasta ja kattavasta välittymisestä, sietää taukoja, kyetä välittämään eritasoisia tunteiden ilmaisuja sekä kestää henkisesti raskaita kokemuksia. (Mielenterveystulkkaus eroaa perinteisestä tulkkauksesta, s. 5.)

Mielenterveystalo (mielenterveystalo.fi) on eri yliopistollisten sairaaloiden ylläpitämä sivusto, jossa löytyy mm. tietoa diagnooseista, oireista, elintavoista ja mielenterveyshäiriöstä, hoitomuodoista, mielenterveyspalveluiden käyttäjien kokemuksia ja sanastoa. Tulkin kannattaa ehdottomasti tutustua mielenterveystaloon ennen kuin aloittaa mielenterveyspotilaiden tulkkaamisen, varsinkin jos tulkilla ei ole aikaisempaa mielenterveystulkkaamisen koulutusta tai tulkkauskokemusta. Sen lisäksi tulkin kannattaa tutustua myös THL:n verkkosivuilta PALOMA-koulutuskokonaisuuteen, Se on maksuton, verkkopohjainen koulutus, joka pohjautuu pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallisessa kehittämissuunnitelmassa

laadittuun eri alojen ammattilaisten käyttöön tarkoitettuun käsikirjaan. Koulutuskokonaisuudesta tulkki saa runsaasti hyödyllistä tietoa itselleen. Kunnan mielen-terveys- ja päihdepalveluita järjestetään yleensä ter-veysasemalla.

Shaban Bakhcha (2021) on selvittänyt ylempään ammattikorkeakoulun opin-näy-tetyössään, minkälaista osaamista mielenterveyspalvelun asiantuntijat ja mielen-terveyspalveluissa toimivat tulkit pitävät tärkeää, jotta tulkit suoriutuvat hyvin tulk-kaustehtävistään mielenterveyspalveluissa. Hänen tutkimuksen tu-loksessaan mielenterveyspalveluissa tulkilta odotetaan hyvää työkielten hallin-taa, mielen-terveyteen liittyvän terminologian hallinnan, laajaa ja moniaista asiasisällön osaa-mista, suomalaisen yhteiskunnan palvelujärjestelmän tunte-musta ja yleissivis-tystä, asiallista ja asioimistukin ammattisäännösten mukaista toimintaa. Tulk-kauksessa tulkki voi osoittaa ammattimaista empatiaa asiakasta kohtaan.

Sanaluettelo

Addiktio (riippuvuus)

Affekti-tunne, lyhytkestoinen muutos mielialassa

Aggressiivisuus

Agitaatio; ahdistuneisuus, johon liittyy voimakasta liikehdinnän levottomuutta

Agorafobia; Avarien tai julkisten paikkojen pelko. Pelko voi esiintyä yksin tai liittyä paniikkihäiriöön.

Ahdistuneisuus

Ahdistuneisuushäiriö

Ahmimishäiriö

Aistiharhat (hallusinaatiot)

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö ja ADHD

Alakuloisuus(surumielisyys)

Aleksitymia; vaikeus/kyvyttömyys tunnistaa ja ilmaista tunteita sanallisesti

Alitajunta (piilotajunta, tiedostamaton)

Amnesia (muistinmenestys)

Anhedonia (kyvyttömyys nauttia)

Anoreksia (laihuushäiriö)

Astipuutos

Autismin kirjo

Autonominen hermosto (tahdosta riippumaton hermosto)

Avohoito- Kotona tai tuetussa asumispalvelussa terveyden- tai sairaanhoitoa. Siihen kuuluu tilannearviointi, hoidon suunnittelu, hoidon ja kuntouksen toteutus, terveysneuvonta ja sairauksien ehkäisy.

Bulimia

Burnout (työuupumus)

Defenssi (puolustuskeino)

Dementia (muistin häiriö)

Dissosiativinen häiriö

Dramaattinen

ECT-Sähköhoito

Epävakaa persoonallisuushäiriö

Euforia (hilpeys ja hyvänolontunne)

Fobia (suhteeton pelko)

Grandioottisuus; epärealistinen ylivertauisuuden kokemus

Hajamielisyys

Hamstraus; erilaisten turhien esineiden pakonomainen kerääminen ja säilyttäminen

Harhaluuloisuushäiriö

Huolestuneisuus

Hypokondria; mielenterveyden häiriö, jossa henkilö pelkää perusteetta sairastavansa jotakin vakavaa sairautta

Identiteettihäiriö

Ihmissuhdeongelmat

Impulsiivinen käytös; spontaania, äkillistä ja harkitsematonta käytöstä.

Impulssikontrolli; impulssinhallinta- kyky vastustaa mielihohteen, halun tai kiusauksen herättämää tarvetta toimia

Insomnia (unettomuus)

Itsetuhoinen ajatus

Itsetuhoinen käyttäytyminen

Itsetuhoisuus

Jähmettyminen

Kaamosmasennus (toistuvasti pimeinä talvikausina esiintyvä masennus)

Kaksisuuntainen eli Bipolaarinen mielialahäiriö

Katatoninen tila; Lihasten voimakas jäykistyminen tai voimakas motorinen kiihtyneisyys

Kauhu

Keskittymiskyvytön

Keskittymisvaikeus

Kiintymyssuhde

Kirkasvalohoito

Kognitiivinen; ihmismielen tiedonkäsittelyyn liittyvää

Kompulsio (pakkotoiminta)

Kontrolloida

Käytös- ja hillitsemishäiriö

Lamauttaa

Laukaisija

Levottomuus

Maaninen vaihe

Masennus, psykoottinen masennus, synnytyksen jälkeinen masennus, kammo-masennus

Masennus tila

Mieliala

Mielialan aaltoiluhäiriö

Muistikatko

Muistinmenetys

Muisto

Murehtiminen

Mutismi- Psykkisten tekijöiden aiheuttama puhumattomuus

Myötätunto

Määrittämätön ei-elimellinen psykoottinen häiriö

Narkolepsia- Krooninen unihäiriö

Narsismi- Itserakkaus ja itseihailu

Neuropsykiatria- Psykiatria osa-alue, joka käsittelee psykiatrisia häiriöitä, joiden syynä nähdään aivot toiminnan häiriö tai poikkeavuus

Obsessio-pakkoajatus

Ohimenevä psykoottinen häiriö

Pakkoajatukset ja toiminnot
Pakko-oireinen häiriö
Pakkovaellus
Pakoreaktio
Paniikki
Paranemisprosessi
Paranoia- vainoharha
Pelko-oireinen ahdistuneisuushäiriö
Pelot (fobiat)
Posttraumaattinen stressireaktio
Psykoosi
Psykoosipiirteinen persoonallisuus
Psykoterapia
Psyykinen trauma
Päihdeongelmat
Raha- ja digipelaamisen ongelmat
Seksuaaliset toimintahäiriöt
Selittämättömät fyysiset vaivat
Selviytymiskeino
Selviytymiskyky
Skitsoaffektiivinen häiriö
Skitsofrenia
Somaattinen
Suruprosessi
Synnytyksenjälkeinen masennus
Syömishäiriö
Taantua
Tahdosta riippumaton hoito
Transsukupuolisuus
Trauma
Traumaperäinen ahdistuneisuushäiriö
Traumaperäinen stressihäiriö
Traumareaktio
Traumaterapia

Tunkeutua
Tunnekokemus
Tunneperäinen- emotionaalinen
Tunnottomuus
Unettomuus
Unissakävely
Ylivireys
Yöllinen kauhukohtaus
Äkilliset elämänkriisit

5.3 Neuvolapalvelut

Äitiys- ja lastenneuvolan tehtävänä on edistää raskaana olevan äidin, sikiön ja alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia. Neuvolapalveluihin kuuluvat terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanotot, terveydenhoitajan tekemät kotikäynnit, raskauden aikaiset seulontatutkimukset, perhevalmennustilaisuudet ja puhelinneuvonta. Hyvinvointi ja perhekeskusten neuvoloissa on muutakin asiantuntijoita kuten puheterapeutteja, psykologeja, fysioterapeutteja, perhetyöntekijöitä, sosiaalityön, mielen terveystyön ja varhaiskasvatuksen asiantuntijoita. Neuvoloissa käytetään aktiivisesti tulkkausta ja alan sanasto on tukille muissakin tulkkaustilanteissa hyvin hyödyllistä, koska samoja termejä käytetään myös synnytysosastoilla ja gynekologian tulkkaustilanteissa (Neuvolatoiminta, i.a)

Kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet ovat maksuttomia. Ne annetaan neuvolassa, kouluterveydenhuolloissa tai omalla terveysasemalla. (THL, 2020)

- Rotavirusrokote (suoja rotavirusripulilta)
- Pneumokokkikonjugaattirokote eli PCV (suoja aivokalvontulehdukselta, keuhkokuumeelta, verenmyrkytykseltä ja korvatulehdukselta)
- Viitosrokote (suoja kurkkumädältä, jäykkäkouristukselta, hinkuyskältä, polioltta ja Hib-taudeilta, kuten aivokalvontulehdukselta, kurkkukannen-tulehdukselta ja verenmyrkytykseltä).
- MPR (suoja tuhkarokolta, sikotaudilta, vihurirokolta)
- Influenssa

- Vesirokko
- HPV (suoja ihmisen papilloomavirusten aiheuttamia syöpiä vastaan, kuten kohdunkaulan syöpää, emättimen, ulkosynnyttimien, peräaukon, peniksen sekä pään ja kaulan alueen syöpiä vastaan)
- BCG- tuberkuloosi
- Korona

Tarkemmin Suomen kansalliseen rokotusohjelmaan voi tutustua THL:n sivustolla, ja toisen työkielen kansalliseen rokotusohjelmaan voi tutustua kunkin maan terveystieteiden julkaisujen kautta.

Äitiysneuvolasanasto

Alaraaja

Alatiesynnytys

Alkuraskaus

Allergia

Arka

Astma

Diabetes

Ehkäisy

Emätin

Emätinpuikko

Ennenaikainen synnytys

Entsyymi

Epilepsia

Farmaseutti

Fertiliteetti

Haavauma

Hemoglobiini

Herkkä

Hermopinne

Hermostoputken sulkeutumishäiriö

Herpes genetalis

Hieronta

Hiivatulehdus
Hormonihoito
Häpyhuulet
Häpyliitoskipu
Istukka
Istukkahormoni
Itsehoitotuote
Kasvain
Keltarauhashormoni
Keskenmeno
Keskihermo
Keskivartalon lihakset
Keuhkosairaus
Kilpirauhassairaudet
Kohdunkaula
Kohoasento
Kohtu
Kokkaremainen
Koliikki
Kotikäynti
Kumartua
Kuntoutus
Kutina
Kuukautiskierto
Kyljellään makaaminen
Käsikauppalääke
Lantio
Lapsettomuushoito
Laskimolaajentuma
Laskimoläppä
Laskimon vajaatoiminta
Leikkaukset
Lihaskunto
Lihavuus

Liikehallinta
Lääkärintarkastus
Mahalaukku
Maksasairaus
Makuuasento
Masennus
Mieli
Mielialakysely
Monipuolinen ruokavalio
Monivitaminilisä
Munuaistauti
Nestepitoisuus
Nestetasapaino
Neurologinen sairaus
Niska- ja alaselkävaiva
Nivelside
Närästys
Oksentelu
Pallea
Papa-koe
Peräaukko
Peräpukamat
Peräsuoli
Pistely
Polttelu
Psykye
Psykkiset sairaudet
Puutuminen
Päihteiden käyttö
Rasitus
Raskauden suunnittelu
Raskausoire
Raskaushormoni
Raskauspahoinvointi

Rautalääkitys
Ravistelu
Repeämä
Reseptilääke
Reuma
Rintalasta
Ruokatorvi
Rusto
Röyhtäily
Seinämä
Selkälihas
Sikiön kasvu
Sisäelin
Sokeritauti
Sukupuoliteitse tarttuvat taudit
Sulkijalihas
Suolistotulehdus
Suonenveto- Lihaskramppi
Suonikohjut
Supistus
Sydäntauti
Synnynnäiset epämuodostumat
Synnytyksen spontaani käynnistyminen
Synnytyselinten sairaudet
Synnytyspelko
Terveystenhoitajan käynti
Toimintakyky
Tukisukat
Tunnemyrsky
Turvotus
Ulkosynnyttimet
Ummetus
Uupumus
Valkovuoto

Vammaisuus/aistivika

Vatsaontelo

Veltostua

Venytyt

Verenpainetauti

Verenpurkauma

Verensiirto

Vihlainsukipu

Virtsamistarve

Virtsarakko

Virtsatietulehdus

Voimavarat

Yksilöllinen

Ylävatsa

Ärsytysreaktio

Joudutteko päivittäin tupakansavulle alttiiksi?

Lastenneuvolasanasto

Askeleheijaste

Heijasteet eli refleksit

Hermosto ja lihaksisto

Hienomotoriikka

Hymyvaste

Jokeltelu

Jänteveys

Kaukonäkö

Keltaisuus

Keskonen

Kielellinen kehitys

Kiinteä ruoka

Kives

Kontakti

Konttaaminen

Kuulo
Lonkkaluksaatio
Lähinäkö
Maitokorvike
Mediakasvatus
Motoriikka
Motorinen kehitys
Napa
Näkö
Oraalimotoriikka
Pinsettiote
Pinsettiote
Psyykkinen kehitys
Pulauttelu
Pulloruokinta
Punaheijaste
Päänympäryys
Ravintoaine
Reagointi valolle
Reisivaltimopulssi
Ryömiminen
Samma
Suojaheijaste
Tarttumisheijaste
Terveystottumus
Täys- ja osittain imetys
Täysiaikainen
Varhainen vuorovaikutus
Vitamiinilisä
Äidinmaito

5.4 Työterveydenhuolto

Työterveydenhuoltolaissa (L1383/2001) on säädetty, että työnantajan tulee järjestää ja kustantaa kaikille työssä käyville työntekijöilleen työterveydenhuoltoa työsuhteen laadusta ja kestosta riippumatta. Työterveyshuolto edistää terveellistä työympäristöä ja turvallisia työoloja. Työterveyshuollon tavoitteena on tukea työntekijän työkykyä koko työuran ajan (Työterveyshuolto, i.a).

Työterveydenhuollossa työskentelevät laillistetut lääkärit, joilla on vähintään viidentoista opintopisteen verran työterveyshuollon koulutusta, sekä laillistettu- ja terveydenhoitajia, joilla on viidentoista opintopisteen verran työterveyshuollon koulutusta. Tämän lisäksi työterveyshuollon asiantuntijoita ovat fysioterapeutit ja psykologit. Heiltä edellytetään myös lisää työterveyshuollon koulutusta (Osajaksiksi työterveyshuoltoon, i.a.). Työterveydenhuollon tulkkauksessa käsitellään yleensä työperäistä sairautta, kuntoutusta, työkokeiluja ja työkyvyn arviointeja.

Sanaluettelo

Aikapaine

Aivotyö

Allerginen ekseema

Allerginen nuha

Altistuminen

Ammatillinen kuntoutus

Ammattiasma

Ammattitauti

Asbestin aiheuttama keuhkosityöpä ja mesoteliooma

Asbestoosi

Ergonomia

Hengitystiesairaus

Herkistävyys

Häiriökuormitus

Ihoinfektio

Ihon kunto

Jännetupentulehdus
Loiseläintauti
Lyijymyrkytys
Meluvammat
Orgaanisten pölyjen aiheuttama toksinen oireyhtymä
Osa-aikainen työskentely
Osasairausvapaa
Rasitusmammat
Silikoosi eli kivipölykeuhkosairaus
Tartuntatauti
Tenniskyynärpää
Tietotulva
Tietotyö
Toimintakyky
Tuki- ja liikuntaelimet
Tuki- ja liikuntaelinvaiva
Työimu
Työjärjestely
Työkokeilu
Työkyky
Työkyvyttömyys
Työkyvyttömyyseläke
Työperäinen keuhkoahtaumatauti
Työskentelyratkaisu
Työuupumus
Tärinätauti
Yksilöllinen herkkyys
Ärsyttävyyys
Ärsytykseema

5.5 Leikkausten tulkkaukset

Leikkauspäätös tehdään yhdessä potilaan kanssa, jolloin lääkäri kertoo hoitosuunnitelmasta ja mahdollisista hoidon riskeistä. Leikkaustapa valitaan kullekin

yksilöllisin perustein. Ennen leikkausta potilaalle annetaan leikkaukseen valmistautumisen tiedot suullisesti ja kirjallisesti, kuten myös leikkauksen jälkeiseen kotihoitoonkin. Näihin tilanteisiin tilataan yleensä tulkki kommunikoinnin parantamiseksi. Tällä tavalla voi varmistaa sekä potilasturvallisuutta että potilaan- ja henkilökunnan oikeusturvaa (Erilaiset leikkaustavat, i.a.)

Sanaluettelo

Allergia

Anestesia

Arpi

Avoleikkaus

Avoleikkaus

Elintoiminta

Epiduraalikatetri

Epiduraalipuudutus

Epiduraalitila

Fysioterapeutti

Haava

Haavan aukeaminen

Haavapuudutus

Haavasidos

Haittavaikutus

Hakaset

Happi

Hengityskone

Hengitysputki

Heräämö

Hiilidioksidikaasu

Hoitoprosessi

Huimaus

Hyytymishäiriö

Ilokaasu

Infektio

Infuusio
Kipumittari
Kiputuntemus
Kivuton
Komplikaatio
Koti- ja jatkohoito-ohjeet
Kotiutus
Kuntoutus
Kutina
Kylkimakuu
Köyristää
Lannenikama
Laparoskopia
Leikkausalue
Leikkaushaava
Lihaskänteys
Lihaskoima
Lyhytvaikutteinen
Lämpötila
Muistikuva
Nestetasapaino
Nukutus
Ompelu
Pahoinvointi
Paikallisuudutus
Perinteinen leikkaus
Pintapuudutus
Punoitus
Puuduteaine
Puudutus
Puutua
Päivystysleikkaus
Päiväkirurginen
Rauhoittava lääke

Ravinnotta
Robottivusteinen leikkaus
Robottivusteinen leikkaus
Ruiskuttaa
Sairauslomatodistus
Sedaatio
Selkä- eli spinaalipuudutus
Selkänikama
Selkäydinnestetila
Steriili
Sulava ompele
Sulavat ompeleet
Suunnitteluleikkaus
Tehohoito
Tekonivelleikkaus
Toimenpide
Toimintaterapeutti
Toipuminen
Torkkua
Turvotus
Tähystysleikkaus
Tähystysleikkaus
Unilääke
Verenkierto
Virtsaamisvaikeus
Virtsakatetri
Yleisanestesia
Äänenkäheys

5.6 Sydänsairaudet

Sydän on nelilokeroinen ontto lihas, jonka pumppaa verta verisuonia pitkin elimistömme eri osiin. Sydämen pumppaustoiminta ohjaa tarkkaan säädely sähköinen järjestelmä. Suomessa sydämen hoidot keskittyvät yliopistollisessa

sairaalassa. Hoitoon voi hakeutua julkisen sektorin erikoissairaanhoidon valinnanvapauspotilaana tai yksityispotilaana. Sydänsiirtotoiminta on keskitetty Helsinkiin (Sydänsairaudet, i.a)

Terveyskylän sydäntalon sivustojen lisäksi tietoa sydänsairauksista, kuntoutuksista tai muuta tietoa liittyen sydänsairauksiin löytyy sydänliiton sivustoilta (terveyskyla.fi//sydansairaudet).

Sanaluettelo

Anemia

Aortan dilataatio eli pullistuma

Aortan dissekaatio eli sisäkalvon repeämä

Aortta

Aorttaläppä

Apupumppu

Avoin valtimotiehyt

Dyslipidemiat

Eteisvärinä eli flimmeri

Hengenahdistus

Hidaslyöntisyys

Hiippa- eli mitraaliläppä

Hiussuoni

Holter-tutkimus eli rytmivuorokausi-rekisteröinti

Hyljinnäestolääke

Kammioväliseinäaukko

Kardiologia

Kardiomyopatia- sydänlihaksen pitkäaikainen sairastuminen

Katkokävely

Keuhkovaltimo

Keuhkovaltimo eli pulmonaaliläppä

Keuhkovaltimoläpän ahtauma

Keuhkoverenpainetauti

Kliininen raskuskoe

Kolesteroli

Kolmiliuska- eli trikuspidaaliläppä
Kolmiliuskaläpän umpeuma
Laskimo
Leposyke
Metabolinen oireyhtymä
Nestevajaus
Oikea eteinen
Oikea kammio
Pallolaajennus
Pitkäaikaisrekisteröinti
Rintakipu
Rytmihäiriö
Rytmihäiriölääkitys
Rytminhallinta
Rytmisiirto-Kardioversio
Rytmivalvuri- ja tahdistinasennus
Sepelvaltimo
Sepelvaltimoiden varjoainekuvauus
Sepelvaltimotauti
Sinusrytmi
Sinussolmuke
Suonenveto
Suorituskyky
Supraventrikulaarinen takykardia eli SVT
Sydämen läppävika
Sydämen rytmihäiriö
Sydämen ulträänitutkimus
Sydämen vajaatoiminta
Sydämen vajaatoiminta
Sydän rytmihäiriö
Sydän- tai verenkiertoelimistön sairaus
Sydänfilmi EKG
Sydänfysioterapia
Sydäninfarkti

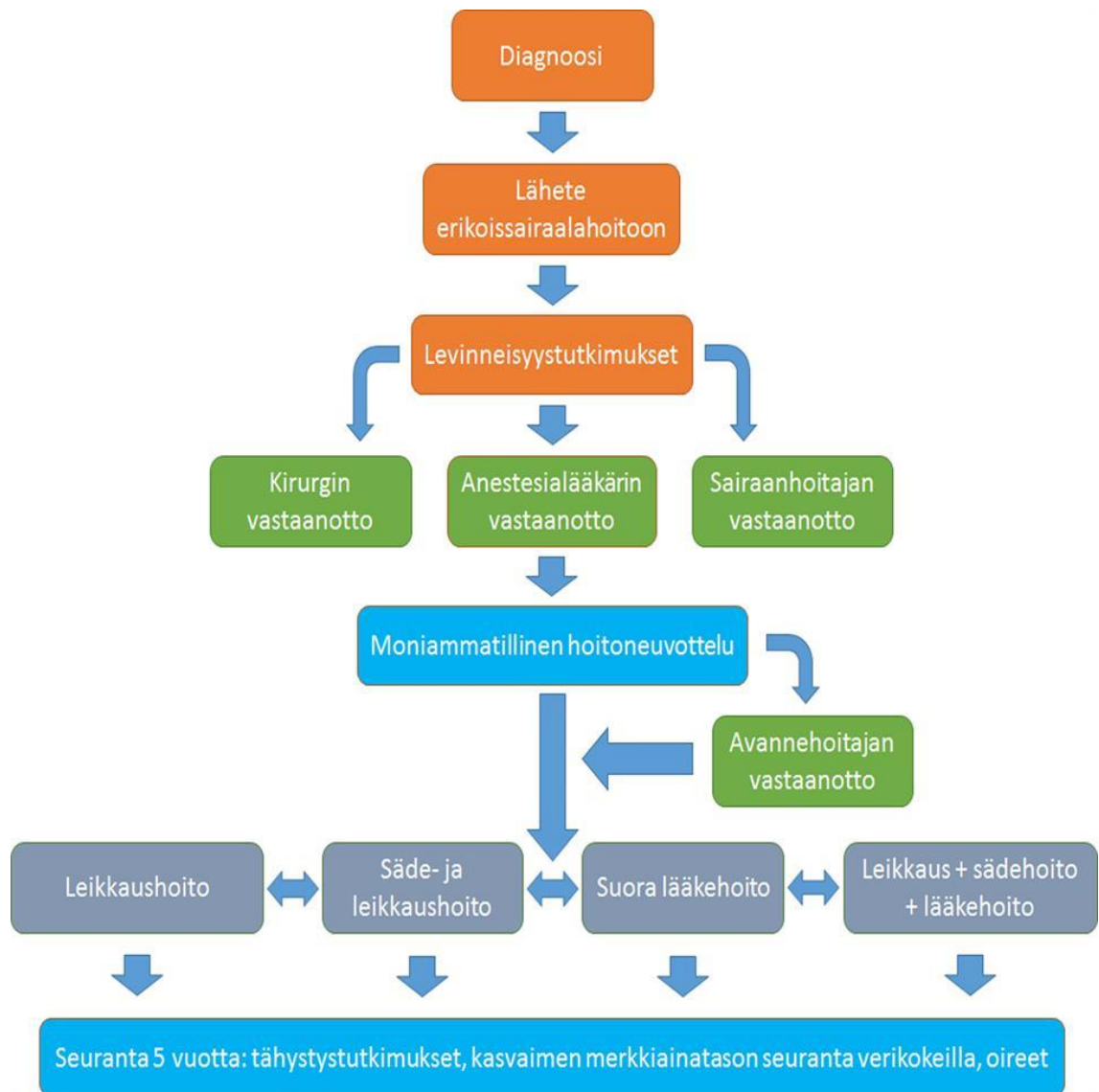
Sydänliito
Sydänpysähdys
Sydänsiirto
Syketaajuus
Sykkeenhallinta
Synnynnäinen sydänvika
Sähköimpulssi
Sähköinen järjestelmä
Tahdistin
Tahdistinhoito
Takaisinvirtaus
Tykytys
Urheilukardiologi
Vajaakehittyneen sydämen vasemman puolen oireyhtymä
Valtimo
Valtimokovettumatauti
Varjoainekuvaus
Vasen eteinen
Vasen kammio
Verenpaine
Verenpainetauti
Verisuonten plakki
Vertaistuki
Yhteinen valtimorunko
Yksikammioinen sydänvika

5.7 Syöpätaudit

Syöpä on vakava sairaus, jonka hoidon tulkkauksen on psyykkisesti raskasta, koska tämän sairauden tulkkauksilanteissa saattavat helposti nousta esiin potilaan tunteet, kuten pelko, ahdistus tai epätoivo. Tunne voi helposti siirtyä tulkille ja aiheuttaa voimakasta stressiä. Ehkäistäkseen psyykkistä stressiä tai työhön liittyvää uupumusta tulkin tulee ymmärtää psyykkisen kuormittavuuden tausta-

tekijöitä ja saada niiden tulkkaustilanteiden käsittelyyn tukea esimerkiksi työhajauksesta tai kollegoiden kanssa keskustelusta.

Kaavio 2. Esimerkki suolistosyöpäpotilaan hoidon kulusta ja seurannasta.

(Terveyskylä, 2019)

Sanaluettelo

Adenokarsinooma

Aivokalvo

Aivokasvain

Elvytys
Ennusteellinen
Erileistuminen
Eturauhassyöpä
Etäpesäke
Eutanasia
Geenimutaatio
Gliooma
Gynekologinen syöpä
Haimasyöpä
Halvausoire
Hengityslama
Hermostojuuri
Hermostotuppi
Hoidon rajaaminen
Hoitolinja
Hoitotahto
Hormonihoito
Ihosyöpä
Imusolmuke
Imuteitse
Kasvain kemosädehoito
Keuhkosityöpä
Kirurginen hoito
Kivessyöpä
Koepala
Kohdunkaulan syöpä
Kohdunrunkosyöpä
Kouristuskohtaus
Kuvantamistutkimus
Leviäminen
Liitännäishoito
Luusarkooma
Lymfooma eli imukudossyöpä

Lääkehoito
Löydös
Magneettikuvaus (MRCP)
Mahasyöpä
Maksasolusyöpä
Mammografia
Melanooma
Meningeooma
Munasarjasyöpä
Nuriooma
Oireiden hoito
Paksuneulannäyte
Paksusuolen syöpä
Palliativinen hoito
Parantumaton
Patologi
Pehmytkudossarkooma
Peräsuolisyöpä
Puhevaikeus
Rintasyöpä
Riskiluokka
Ruokatorvisyöpä
Saattohoito
Sappirakon syöpä
Sappitiesyöpä
Sekavuus
Seulonta
Solunsalpaajahoito
Syöpäbiologinen tekijä
Sädehoito
Tajunnan tason lasku
Tajuton
Taudin levinneisyysaste
Tietokonetomografia (TT)

Tyvisolusyöpä
Tähystystutkimus (ERCP)
Ulkosynnytinsyöpä
Ultraääni
Ultraäänitutkimus
Uusiutua
Vatsasyöpä
Värjäytyminen
Yksilöllinen

5.8 Lääkkeet tulkkauksessa

Terveystieteiden tulkkauksissa tulee usein esiin erilaisia lääkkeitä, niiden nimiä ja potilasohjeistuksia. Tulkin ei tarvitse tietää yksittäisestä lääkevalmisteesta tai sen vaikutuksista, mutta tulkillä tulisi olla hyvä yleistuntemus molempien työkielten lääkehoidon käsityksistä. Niihin kuuluvat lääkkeet, rohdokset, kasvirohdokset, luontaistuotteet tai vitamiinit. Myös Kelan lääkekorvaukset -sivustolta löytyy tietoa lääkekorvausjärjestelmästä sekä muuta hyödyllistä tietoa tulkkille (kela.fi/laakkeet). Lääketietokeskuksesta lääkeinfo- sivustolta löytyy tietoja lääkkeiden pakkausselosteista (laakeinfo.fi). Kun tulkillä on tarvetta saada tarkempaa tietoa tietyistä lääkkeistä, hän voi hakea tietoja lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta Fimean sivustoilta (fimea.fi). Tulkkauksessa ilmenevät lääkkeiden nimet voivat olla haastavia, joten tulkin kannattaa aina kirjoittaa ne ylös ja pitää niistä listaa, sillä monilla lääkkeillä on melkein samalta kuulostavia nimiä. Näin varmistetaan lääkkeen oikean nimen tulkkaminen. Lääkkeiden nimet jäävät usein tulkin pitkäkestoiseen muistiin, kun niitä on toistettu tulkkauksissa riittävän usein.

Tulkin kannattaa tutustua myös lääkemuotoihin sekä lääkkeiden annosteluun ja antotapoihin. Näistä tiedoista saa Fimealta - Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon (fimea.fi) tai apteekin ohjeita turvalliseen lääkehoitoon-oppaalta (apteekki.fi).

6 HYÖDYLLISET TERVEYSALAAAN LIITTYVÄT VERKKOSIVUSTOT

Alla on lueteltu virallisia verkkosivustoja, joita terveyshuollon ammattilaiset käyttävät päivittäisessä työssään; tulkin kannattaa hyödyntää näitä verkkosivustoja tiedonhaussa. Ne sisältävät sekä yleistietoja terveysalasta että erikoisalojen sanastoja.

THL <https://thl.fi/fi/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on itsenäinen tutkimuslaitos, joka tarjoaa luotettavaa tietoa terveys- ja hyvinvointialan päätöksenteon ja toiminnan tueksi. THL:n verkkosivusto tarjoaa kattavasti ajankohtaista tietoa; ja sivustolta löytyy muun muassa erillinen maahanmuutolle ja kulttuuriselle moninaisuudelle omistettu osia.

THL toimii sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa (Mikä on THL, 2019.)

Terveyskylä <https://www.terveyskyla.fi/>

Asiantuntijoiden yhdessä potilaiden kanssa kehittämä erikoisairaanhoidon verkkopalvelu. Terveyskylässä on 32 eri teemaista taloa. Täältä sivustolta löytyy paljon tietoa ja sanastoja tavallisemmista sairauksista, kuten ihosairauksista, aina harvinaisiin sairauksiin, kuten harvinaiseen lihashermosairauteen. Sivustolta löytyy myös Mielenterveystalo, joka on suositeltava tiedonhaunlähde kaikille mielen-terveystulkkauksia tekeville asioimistulkille. Tulkin kannattaa ehdottomasti tutustua tähän sivustoon.

Terveyskirjasto <https://www.terveyskirjasto.fi/>

Suomalaisen lääkäriseuran Duodecimin asiantuntijoiden laatimat ohjeet ja kirjoittamat artikkelit. Terveyskirjaston tiedot terveydestä ja sairauksista ovat luotettavat ja ajantasaiset.

Terveysportti <https://www.terveysportti.fi/terveysportti/koti>

Tällä sivustolla on paljon yleistä lääketieteellistä, terveydenhuollon ammattilaiset voivat käyttää päivittäisessä työssään.

Käypähoito <https://www.kaypahoito.fi/suositukset>

Käypähoito-sivustolta löytyy riippumattomia ja tutkimusnäyttöön perustuvia kansallisia hoitosuosituksia.

Valvira <https://www.valvira.fi/>

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto; joka valvoo sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja alkoholielinkeinon toiminnan asianmukaisuutta. Valvira ohjaa valtakunnallisesti terveydensuojelun toimeenpanoa ja valvontaa sekä myöntää sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan lupia. Se myös ohjaa aluehallintovirastoja tavoitteenaan yhdenmukaiset lupa-, ohjaus ja valvontakäytännöt koko maassa.

Kela <https://www.kela.fi/>

Sosiaaliturvalaitos. Kela järjestää kuntoutusta kaiken ikäisille ja turvaa toimeentuloa kuntoutuksen aikana. Asioimistulkki saa sivustolta tietoa mm. erilaisista kuntoutusmuodoista ja sairastuneiden toimeentulosta.

STM <https://stm.fi/etusivu>

Sosiaali- ja terveysministeriö on osa valtioneuvostoa. STM vastaa sosiaali- ja terveyspolitiikan suunnittelusta, ohjauksesta ja toimeenpanosta. Asioimistulkki saa sivustolta tietoa mm. erilaisista sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeista, uudistuksista ja ajankohtaisista sosiaali- ja terveydenhuollon linjauksista.

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/>

Säädöstietopankki on oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton internettipalvelu. Finlex koostuu yli kolmestakymmenestä tietokannasta. Finlex-palvelun kokonaisuudet ovat lainsäädäntö, oikeuskäytäntö, hallituksen esitykset, viranomaisnormit ja valtiosopimukset. Finlexistä voi olla hyötyä terveydenhuollon tulkauksia tekevälle asioimistulkille, koska sivustolta löytyy esimerkiksi: laki potilaan asemasta ja oikeuksista.

Lääketieteen sanasto <https://www.terveyskirjasto.fi/sisalto/laaketieteen-sanasto>

Terveyskirjaston lääketieteen sanastossa selitetään lyhyesti, mitä lääketieteessä ja sairauksien hoidossa käytettävät käsitteet, vierasperäiset sanat ja lyhenteet tarkoittavat.

Fimea https://www.fimea.fi/laakehaut_ja_luettelot/laakehaku

Sosiaali- ja terveysministeriön ylläpitämä lääkehakukone. Sisältää erityislupaa edellyttävät lääkevalmisteet.

Lääkeinfo.fi <https://laakeinfo.fi/>

Virallisten, viranomaisten hyväksymien ja Suomessa myytävien lääkevalmisteiden selosteita.

Pharmaca Fennica <https://pharmacafennica.fi/>

Valmisteyhteenvedot

7 VINKKEJÄ TOISEN TYÖKIELEN TERVEYSALAN LUOTETTAVIEN LÄHTEIDEN HAKUUN

Terveysalan tulkkaukseen valmistautumisessa tulkin on hyvä tutustua aiheeseen molemmilla työkielillään, sillä näin tulkilla on sekä käsitys käsiteltävästä asiasta että tarvittavasta sanastosta. Englannin ja Euroopan kielten terveysalan tietoja ja sanastoja on hyvin saatavilla internetissä ja kirjakaupoissa. Suomessa harvinaisissa kielissä kuten somalissa, tulkilla saattaa olla vaikeampaa löytää suoraan terveysalan sanastoja toisella työkielellään, joten tulkin kannattaa hyödyntää tiedonhaussa mahdollisesti osaamiaan välikieliä englanti, ranska, italia. Usein välikielen kautta voi löytyä tietoa, jota on jo käännetty muihin kieliin, esimerkiksi englantista somaliaksi.

Anatomian ja perussairauksien kirjojen omistaminen toisella työkielellä olisi hyvä, koska se helpottaa kotona lukemista ja asioiden syvällisempää tutkimista, vaikka se kuulostaa hyvin vanhanaikaiselta ja kalliilta. Toisen työkielen terveysalan tietoja kannattaa hakea maan terveysministeriön ja muiden terveysviranomaisten, lääketieteellisen yliopiston ja sairaaloiden sivustoilta. Tulkin tulee muistaa aina lähdekriittisyys ja käyttää vain tunnettuja ja luotettuja virallisia sivustoja.

8 TULKIN TYÖHYVINVOINTI JA TYÖOLOJAT

Terveysalan tulkkaus on kielellisesti vaativaa ja toisinaan psyykkisesti kuormittavaa. Erityisalojen sanaston ja aihepiirien hallinnan vaatimusten lisäksi tulkki kohottaa työssään sairautta, mielenterveyshäiriötä ja kuolemaa. Määttä ym. (2018) viittaavat Moser-Mercerii (1985) ja Gileen (1995) ja toteavat, että tulkin kykyä käsitellä stressiä pidetään yhtenä tärkeimmistä ominaisuuksista kaikissa tulkkausten lajeissa. Tulkkausten tuomaa stressiä kannattaa purkaa työnohjauksessa; purkukeskustelussa; kollegoiden tuella ja työmäärän ja työn jaksotusta säädellen. Tulkin on tärkeää olla tietoinen omasta tilastaan ja rajoistaan työtilanteessa sekä panostaa työtilanteen etäännyttämiseen sen päätyttyä. Asiakkaiden liiallisia odotuksia tulkilta voi vähentää siten, että tulkki kertoo roolinsa tilanteen alussa tai puhuu itsestään kolmannessa persoonassa, esimerkiksi sanomalla ”Tulkki pyytää selvennystä tähän termiin”. Tämä auttaa tulkkia pitämään etäisyyttä asiakkaaseen. tai (Määttä & ym. 2018, s. 202–203.)

Holly Mikkelsonin (2013) tutkimuksessa todetaan, että 20–30 minuutin jälkeen simultaanitulkkauksen tarkkuus alkaa vähetä ja virheet lisääntyvät ja myös asioimistulkkauksessa liian pitkä tulkkausaika voi aiheuttaa tulkkauslaadun heikentymistä. Oman jaksamisensa takia tulkkien ei kannata taipua mihin tahansa, vaan sopia tulkkauksen pituus tilaajan kanssa jo toimeksiannossa. Pitkässä tulkkauksessa tulkin tulee selkeästi pyytää taukoja tarvittaessa ja tulkkausten välissä kannattaa harrastaa pientä ulkoilua, mikäli tilanne sen sallii. Pitkän tulkkauksen jälkeen voi rentoutua musiikin kuuntelemisella, lukemisella, luonnossa liikkumisella tai tekemällä itselleen mieluisia asioita (Rauramo, 2012, s. 47–53.)

Terveysalan tulkkauksissa tulkilta vaaditaan keskittymistä, nopeaa reagointia, tarkkaa kuuloa ja äänenkäyttöä. Nämä voivat aiheuttaa aivojen kuormitusta. Tulkin työpäivä vaihtelee päivittäin; liian runsas tulkkaustoimeksiantojen määrä voi kuormittaa tulkkia, kun taas liian vähäinen tulkkaustoimeksiantojen määrä voi aiheuttaa taloudellista huolta. Kuormituksen hallinnassa oleellista on riittävä palautuminen myös työpäivän aikana. Hyvä uni ja terveelliset elintavat edistävät palautumista. Itsestään huolehtimisen lisäksi tulkin kannattaa olla aktiivinen ja tiedustella työnantajayritykseltä mahdollisuutta osallistua työterveyshuoltoon,

työnohjaukseen, koulutukseen ja tulkkien tukiryhmään (Rauramo, 2013, s.53–56). Aktiivinen tulkki voi olla oma-aloitteinen ja ehdottaa työnantajayrityksilleen vertaistukiryhmän perustamista sekä erilaisia tulkkeja kiinnostavia täydennyskoulutuksia. Tulkit voivat myös itsenäisesti koota työnohjausryhmän, jakaa kulut keskenään ja selvittää etukäteen, saako kuluja sisällytettyä verotukseen. Yrittäjänä työskentelevän tulkin kannattaa selvittää myös mahdolliset oman työterveyshuollon järjestämisen kulut ja Kelan siitä korvaamat kustannukset. (Hanna- Mari Kolistaja, Turun seudun tulkikeskuksen johtaja, henkilökohtainen tiedonanto, 29.10.2021)

Yksi tärkeimpiä työhyvinvoinnin lähteitä on työn hallinnan tunne, eli se miten työntekijä voi vaikuttaa työtehtäviinsä ja työtahtiinsa (Manka & Manka, 2016, s. 20). Asioimistulkkausalalle tyypillisesti tulkit työskentelevät usein freelancereina useille alan toimijoille. Tulkilla itsellään on mahdollisuus vaikuttaa työaikoihinsa jonkin verran, eli hän voi esimerkiksi sulkea työkalenteristaan pois joitain tunteja, mutta ansiotason varmistamiseksi tulkit pyrkivät pitämään kalentereitaan mahdollisimman paljon avoinna töille. Käytännössä työtahti voi olla kiivastakin, etenkin kysytyimmissä tulkkauskielissä. Tulkin kannattaisi kalenterivuoden alussa merkitä ylös kyseiselle vuodelle suunnittelemansa lomaviikot ja ilmoittaa niistä työnantajilleen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä ennakoida itselleen riittävästi lepoaikoja. Terveysalan tulkkausessa tulkilla ei yleensä ole mahdollisuutta vaikuttaa työtehtäväänsä, sillä tulkki työskentelee useimmiten työnantajiltaan saamansa valmiin työaikataulun mukaisesti. Asioimistulkin eettisten ohjeiden mukaan tulkkaustehtävän aikana tulkin pitää olla puolueeton viestinvälittäjänä eikä antaa tunteidensa, asenteidensa tai mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä (SKTL, 2021). Lisäksi tulkin työ voi olla myös hyvin raskasta tulkkauksen sisällön, kiireen ja työpaineen takia, ja riskinä on myös se, että tulkilla palaa loppuun tai traumatisoituu työssään (Määttä, Ylikomi & Puumala, 2018, s.196–197.).

Vapaa-ajalla tulkin tulee välttää työasioiden ja velvollisuuksien miettimistä ja sähköpostien tai työhön liittyvien viestien lukemista. Myös alkoholinkäytön pitää olla kohtuullisella tasolla, koska se on yksi työuupumuksen riskitekijöistä. Tulkin kannattaa löytää itselleen terveellisiä hyvän olon lähteitä, kuten liikunta, luonnossa oleminen ja hyvät ihmissuhteet (Rauramo, 2013, s. 47).

Tulkin tulisi tiedostaa oma jaksamisensa, ja apua kannattaa hakea ajoissa, jos huomaa että itsellä on ollut pitkäaikaisesti stressaantunut olo, kokonaisvaltaista väsymystä ja kyyniseksi muuttunutta asennoitumista. Hyvällä ajankäytöllä, ammattitaidon kehittämällä ja rajojen asettamisella voi ehkäistä myös työuupumusta. Lisäksi työkollegoiden sosiaalinen tuki on työssä jaksamisen kannalta tärkeää. (Rauramo, 2013, s. 51–67.) Tulkin työssä on tärkeää, että voi jutella arkisista asioista kollegojen kanssa; etätyössä se onnistuu vaikkapa puhelimitse tai kokousovellusten kautta kuvan kanssa. Liian harvat tulkit muistavat, että heidän jokaisessa työnantajayrityksessään työskentelee myös lähijohtaja tai vastuuhenkilö, johon kannattaa ottaa yhteyttä heti, jos työ alkaa käydä liian kuormittavaksi. Yhteistyössä on mahdollisuus sopia esimerkiksi tilapäisesti lyhyemmästä työajasta, työaiheiden rajaamisesta tai muista mahdollisista tukitoimista. (Hanna-Mari Kolistaja, Turun seudun tulkkikeskuksen johtaja, henkilökohtainen tiedonanto, 29.10.2021). Asioimistulkin työhyvinvoinnista on kirjoittanut opinnäytetyön myös Azedikhah Parvaneh (2016).

Suosituksia:

- Harrasta liikunta, syö terveellisesti
- Juo riittävästi vettä (1,5–2 litraa päivässä)
- Nuku tarpeeksi eli noin 8 tuntia, minimissään kuusi tuntia vuorokaudessa
- Kehitä ammattitaitoasi ja osaamistasi
- Harrasta itsellesi mieluisia asioita
- Mahdollista itsellesi riittävä ja mieluisa vapaa-aika.
- Tunnista haitallinen kuormittuminen ajoissa ja pyydä apua tarvittaessa
- Vältä liiallista alkoholin käyttöä
- Vältä työasioiden tai tulkkausten sisältöjen miettimistä vapaa-ajalla
- Vältä sähköpostien ja työhön liittyvien viestien lukemista vapaa-ajalla
- Harrasta, ole aktiivinen ja ota kaikki irti vapaa-ajastasi

- Rentoutu (esim. musiikin kuuntelu, lukeminen, luonnossa liikkuminen)
- Ota lyhyitä taukoja ja taukoliikuntahetkiä työpäivän aikana
- Keskity myönteiseen ajatteluun

(Pouttu & Tenhonen-Lightfoot, 2020, s. 64–68 ja Rauramo, 2013, s. 43–63.)

9 TULKIN MUISTILISTA

Hyvä itsensä johtaminen on menestyksen ja työhyvinvoinnin avain. Tässä on käytännön neuvoja aloittavalle tulkille työnsä järjestämiseen ja etätulkkaukseen.

Työelämätaidot:

- Ajantasainen ansioluettelo ja selkeä työhakemusmalli
- Ilmoita tietosi niille alan toimijoille, joiden kanssa toivot pääseväsi yhteistyöhön
- Arkistointijärjestelmä työsopimuksillesi
- Eläkemaksut
- Arkistointi, asiakirjat ja muut työhön liittyvät paperityöt
- Pysy ajan tasalla ajankohtaisista tapahtumista
- Selaa internetiä ja tilaa kiinnostavia julkaisuja, lue niitä ja tee muistiinpanoja
- Hio kielitaitoasi, mukaan lukien äidinkielen taitoasi
- Paranna tietämystäsi tietyillä aloilla
- Kehitä taitojasi ja tietämystäsi liittymällä webinaareihin ja koulutuskursseille ja pidä kirjaa jatkuvasta ammatillisesta kehityksestäsi
- Pidä käsikalenterisi ja verkkokalenterisi aina ajan tasalla
- Hälytyskellojen pitäisi soida, jos työsopimusta ei tehdä
- Luotettavien tietojen haku suomen kielellä
- Tietojen haku toisella työkielellä
- Verkostoitumisen kautta voi saada itselleen arvokasta tietoa jopa työtilaisuuksia.

Tulevaisuudessa tulkkaukset todennäköisesti siirtyvät yhä enemmän etätulkkaukseen, sillä etätulkkaus on kustannustehokas tulkkaustapa siksi, että tulkin ei tarvitse matkustaa tulkkauspaikalle. Toisaalta vuorovaikutustilanne saattaa kärsiä, kun tulkki ei ole fyysisesti läsnä, koska tekniset ratkaisut eivät vielä pysty tarjoamaan samaa kokemusta kuin fyysinen läheisyys. Tämän lisäksi teknisten laitteiden puutteet ja huono kuuluvuus saattavat myös heikentää tulkkauksen toimivuutta (Kalaeva & Ahlman, 2017, s. 10.). Tulkki voi tulkata ja välittää vain sen mitä on kuultu tai nähty, ja siksi hänen on ilmoitettava huonosta kuuluvuudesta tai näkyvyydestä, jos tilanne sitä vaatii (Asioimistulkin ammattisäännöstö, 2021). Tulkkausten käyttäjien ja palvelun tuottajien on hyvä ottaa huomioon myös audiovisuaalisten tai muiden puutteiden haitallisuuden tulkkauksen laadun kannalta.

Etätulkkauksen tulkilta vaatimat erityiset strategiat, tiedot ja taidot voivat tehdä etätulkkauksesta kognitiivisesti hyvin kuormittavaa. Sen lisäksi nykyiset tekniset ratkaisut eivät ole vielä tarpeeksi kehittyneitä ja luotettavia, mikä voi vaikuttaa epäsuotuissaan vuorovaikutukseen. Näiden tekijöiden johdosta etätulkkauksessa tulkki väsy nopeammin, ja väsyminen johtaa helpommin tulkkausvirheisiin. Etätulkkauksen vaativuus tulisi huomioida palkoissa (Messo & Pajunen, 2021.) Etätulkkauksessa havaittu väsymys- ja stressitaso ovat korkeammat verrattuna vastaaviin lähitulkkausiin, sillä tulkkaamisen lisäksi tulkit kokevat myös lisävastuita, kuten esimerkiksi vastuuta tekniikasta. Messon ja Pajusen opinnäytetyössä käsitellään viittomakielen tulkkausta ja se sisältää oppaan etätulkkaukseen.

Mattilan (2018) tekemän tutkimuksen mukaan tulkit ovat tyytyväisempiä ja motivoituneempia läsnäolotulkkauksissa kuin etätulkkauksissa. Toisaalta tulkit näkevät kummatkin tulkkausmuodot taloudellisesti kannattavina, vaikka etätulkkauksessa on edelleen ongelmakohtia, jotka liittyvät teknisiin seikkoihin ja lähikontaktin puuttumiseen. Etätulkkauksessa ei ole ympäristön häiriötekijöitä, jotka vaikuttavat tulkkaustehtävään keskittymiseen ja samalla rahaa ja aikaa säästyy, kun ei tarvitse matkustella. Nämä tekijät ovat positiivisia etätulkkauksessa (Messo & Pajunen, 2021, s. 24).

Etätulkkauksessa istumatyö fyysisesti kuormittaa elimistöä liian vähän ja yksipuolisesti. Työssä on hyvä seisoa ja kävellä tulkkausten välissä. Jos tulkkaus kestää pitkään, kannattaa tulkkaus suorittaa asentoa vaihdellen, sillä se vähentää lihasten jännittyneisyyttä. Asennon vaihto edistää myös verenkiertoa, vireyttä ja keskittymistä.

Huomioitava etätulkkauksessa:

- Etätulkkauksia kannattaa tehdä omassa työtilassa, jossa on hyvä äänieristys. Samalla varmistat tulkin salassapitovelvollisuuden toteutumisen.
- Vaihtele työasentoa kuvattoman etätulkkauksen aikana: istu ja seiso vuorotellen.
- Huolehdi, että etätulkkauksessa tarvittavat laitteet ovat kunnossa ja testaa niiden toimivuus etukäteen. Laadukkaaseen etätulkkaukseen tarvitaan kuulokkeet tai kuulokkeet ja mikrofonia. Pidä usein tarvitsemasi työvälineet helposti saatavilla.
- Varmista, että internet-yhteys on vakaa
- Selvitä etukäteen, onko teknistä etätukea saatavilla tarvittaessa.
- Laita taustakuva tai yksivärinen tausta
- Jos teet etätulkausta kuvayhteydellä, huomioi riittävä valaisuus, yksivärinen tai muuten selkeä tausta ja ylimääräisten visuaalisten häiriötekijöiden minimoiminen. Valon tulee kohdistua tulkin kasvoihin, eikä esimerkiksi ikkuna tulkin selän takana ole suositeltava, sillä se heikentää kuvan laatua.
- Pidä säännöllisesti taukoja etätulkkauksen välillä.
- Muista tuhota etätulkkauksen aikana tekemäsi muistiinpanot.
- Muista vesipullo, kynä ja paperi

(Messo & Pajunen, 2021, s. 9–12)

LÄHTEET

- AIIC – International Association of Conference Interpreters. (2019). *Guidelines*. Saatavilla 8.12.2021. <https://aiic.org/site/world/about/profession/guidelines>
- AIIC- International Association of Conference Interpreters (i.a). *Tips for beginners*. Saatavilla 27.9.2021. <https://aiic.org/site/world/join/process/vega/tips>
- Apteekki (i.a). *Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon-opas*. Saatavilla 11.12.2021. <https://www.apteekki.fi/apteekki-palvelut/ohjeita-turvalliseen-laakehoitoon-opas.html>
- Cultureandlanguage. *Medical Terminology for interpreters*. <https://www.culture-andlanguage.net/products/medical-terminology-for-interpreters-handbook-4th-edition>
- Duodecim Käypä Hoito. (2021). *Suosituksset* (104). <https://www.kaypa-hoito.fi/suosituksset>
- Duodecim Terveyskirjasto. (2021). *Etusivu*. <https://www.terveyskirjasto.fi/>
- Duodecim Terveysportti (i.a). *Etusivu*. <https://www.terveysportti.fi/terveysportti/koti>
- EU-Terveystenhoito. (1.3.2021). *Julkinen terveydenhuolto*. <https://www.eu-terveydenhoito.fi/hoitoon-ulkomailta-suomeen/terveydenhuoltojarjestelma-suomessa/>
- EU-terveydenhoito. (5.5.2021). *Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sairaanhoito Suomessa*. <https://www.eu-terveydenhoito.fi/hoitoon-ulkomailta-suomeen/muutto-suomeen/pakolaisten-ja-turvapaikanhakijoiden-sairaanhoito-suomessa/>
- EU-terveydenhoito. (5.5.2021). *Paperittomien henkilöiden sairaanhoito Suomessa*. <https://www.eu-terveydenhoito.fi/hoitoon-ulkomailta-suomeen/muutto-suomeen/paperittomien-henkiloiden-sairaanhoito-suomessa/>
- EU-terveydenhoito. (i.a). *Tietoa terveysten palvelujen käyttämisestä Suomessa ja ulkomailla*. <https://www.eu-terveydenhoito.fi/>

- Eu-terveydenhoito.fi. (1.3. 2020). *Terveydenhuoltojärjestelmä Suomessa*.
<https://www.eu-terveydenhoito.fi/hoitoon-ulkomailta-suomeen/terveydenhuoltojarjestelma-suomessa/>
- Fimea. (2019). *Ohjeita turvalliseen lääkehoitoon*. Saatavilla 11.12.2021.
<https://www.fimea.fi/documents/160140/762468/Selko-opas+verkkoon+sivuittain.pdf>
- Finlex. (i.a). *Etusivu*. <https://www.finlex.fi/fi/>
- Halla, T. (2010). *Suomalainen psykiatri ja maahanmuuttajapotilas*. Teoksessa Pakaslahti, A & Huttunen, M (toim.), *Kulttuurit ja lääketiede*. (s. 351). Duodecim
- Hammaslääkäriliito. (i.a.). *Suun hoitotoimenpiteet*. Saatavilla 6.10.2021.
(<https://www.hammaslaakariliitto.fi/fi/suunterveys/suun-hoitotoimenpiteet#.YCOhOugzZaS>)
- Hetemäki, M. (16.5.2018). *Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vaikutuksista sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin*. Saatavilla 16.12.2021.
<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2018-AK-190772.pdf>
- Hilden, T. 29.10.2020 Webinaari: *Asioimistulkkauksen nykytila. Asioimis- ja oikeustulkkaus*, Tampereen Aikuiskoulutuskeskus.
<https://kieliasiantuntijat.fi/tulkkauspalveluiden-kilpailutus-keskeytettava/>
<https://www.valvira.fi/>
- Izabl E, T. Effrossyni (2019). *Handbook research on Medical Interpreting*. <https://www.igi-global.com/book/handbook-research-medical-interpreting/220086#table-of-contents>
- Kalaeva, A & Ahlman, R. (2017). *Lähi- ja puhelintulkkaustilanteiden erot: toistojen välittyminen kohdekielelle*. [Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. Tampereen Yliopisto. <https://core.ac.uk/download/pdf/250151238.pdf>
- Karjalainen, A & Wallenius-Penttilä, K (2020). (toim.). *Eri tavoin kommunikoivien kohtaaminen sosiaali- ja terveystieteen työssä*. Diak Opetus 5. Diakoniana-ammattikorkeakoulu. Helsinki. Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/344887/DIAK_Opetus_5.pdf?sequence=5&isAllowed=y

- Katajisto, A. 2009. *Asioimistulkkaus terveydenhuollossa-lääkärin näkökulma*. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/80617/gradu04035.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kela, 5.10.2021. *Lääkekorvaukset*. Saatavilla 89.12.2021. <https://www.kela.fi/laakkeet>
- Kela. (2020). *Sairaanhoitokorvaukset*. Saatavilla 23.9.2021. <https://www.kela.fi/sairaanhoito?inheritRedirect=true>
- Kieliasiantuntija, 20.10.2021. Tulkkijärjestöt: Vantaan, Helsingin ja Keravan kaupunkien sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tulkkauspalvelujen kilpailutus on keskeytettävä. Saatavilla 14.11.2021.
- Koskinen, K., Vuori, J. & Leminen A. (toim). (2018). *Asioimistulkkaus Monikielisen yhteiskunnan arkea*. Vastapaino Tampere 2018.
- Kuntaliitto. (i.a). *Neuvolatoiminta*. Saatavilla 13.11.2021. <https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/terveydenhuolto/terveyden-edistaminen/neuvolatoiminta>
- L 1386/2010. Laki kotouttamisen edistämisestä. 30.12.2010. 1386 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386#Pid195098>
- L 1999/731. Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#a731-1999>
- L 423/2003. *Kielilaki*. 6.6.2003/423. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- L 785/1992. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. 17.8.1992/785. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>
- Lääkäriliitto, (i.a). *Kaikki erikoisalot ryhmittäin*. Saatavilla 12.11.2021. https://www.erikoisalani.fi/artikkelit/kaikki_alat
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (i.a). Fimea. *Lääkehaku*. Saatavilla 9.12.2021. https://www.fimea.fi/laakehaut_ja_luettelot/laakehaku
- Lääketietokeskus. (i.a). *Lääkeinfo*. Saatavilla 9.12.2021. <https://laakeinfo.fi/>
- Määttä, S. Ylikomi, R. Puumala, E (2018). *Asioimis- ja oikeustulkkauksen psyykinen hinta: Sijaistraumaitsoitumisen ehkäisy kuormittavissa tulkkaustilanteissa*. Saatavilla 11.10.2021 <https://www.sktl.fi/@Bin/1924595/MikaEL12+-+M%C3%A4%C3%A4tt%C3%A4+Ylikomi+Puumala.pdf>
- Manka, M-L & Manka, M. (2016). *Työhyvinvointi*. Helsinki: Talentun.

- Mattila, S (2018). *Kannattaako etätulkkaus?: Tulkkien kokemuksia yleistyvästä tulkkausmuodosta*. [Tiivistelmä]. Turun yliopisto. Saatavilla 26.9.2021. <https://www.utupub.fi/handle/10024/145229>
- Meretoja, O. (2012). *Erikoisalakohtainen erikoislääkäritilanne ja koulutuksen tarve*. Saatavilla 5.2.2021 https://www.laakariliitto.fi/site/assets/files/5223/hyks-erva-erikoisl_k_rit_2025_meretoja_lopullinen.pdf
- Messo, M & Pajunen, M. (2021). *Etätulkkaus tuo alalle uusia palkkakysymyksiä*. Kieliasiantuntija. Saatavilla 25.9.2021. <https://kieliasiantuntijat.fi/etatulkkauksesta-uusia-palkkakysymyksiä/>
- Mikkelsen, H. [Glendon Master of Conference Interpreting]. (12.12.2021). *Everything you always wanted to know about Court Interpreting*. [Video; luentotallelle]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=TNA0TmZjZw4&ab_channel=GlendonMasterofConferenceInterpreting
- Ollila, S 2017. (Toim.). *Tulkkaus terveydenhuollossa- ”Lähtökohtana asiakkaan ymmärrys”*. Vaasan yliopisto raportteja 2. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-734-7.pdf
- Opetushallitus. (2010). *Asioimistulkkauksen ammattitutkinto*. Saatavilla 16.11.2021. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/4533398>
- Paananen, J. (2019). *Yhteisymmärryksen rakentaminen monikulttuurisilla lääkärin vastaanotoilla*. [Väitöskirja, Vaasan yliopisto]. <https://www.utupub.fi/handle/10024/146764>
- Raino, P & Vik, G (2020). *Tulkkausalan tulevaisuudennäkymät*. Asioimistulkkauksen, viittomakielen- ja kirjoitustulkkauksen sekä puhevammaisten tulkkauksen koulutustarpeista ja alan tulevaisuudennäkymistä. Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2020/10/Raino%CC%80-ja-Vik-tulkkausalan-tulevaisuudennakymat-2020-humak-diak.pdf>
- Rauramo, P. (2012). *Työhyvinvoinnin portaat, Viisi vaikuttavaa askelta*. Helsinki: Edita
- Sanastokeskus. (i.a). *Etusivu*. <https://www.tsk.fi/tsk/fi/etusivu-1.html>

- Shaban, B. (2021). *Tulkkaus mielenterveyspalveluissa*. [Opinnäytetyö, Diakoniammattikorkeakoulu]. <https://www.theseus.fi/handle/10024/510372>
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus (i.a). *Mikä on hyvinvointialue*. Saatavilla 16.12.2021. <https://soteuudistus.fi/mika-on-hyvinvointialue>
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira (i.a). *Etusivu*.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (18.8.2004). Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta. *Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa*. <https://etene.fi/documents/1429646/1559086/ETENE-julkaisu+11+Monikulttuurisuus+Suomen+terveydenhuollossa.pdf/24ffa4b2-1ac7-4926-984e-e99555630342>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a). *Mielenterveyspalvelut*. Saatavilla 8.12.2021. <https://stm.fi/mielenterveyspalvelut>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a). *Yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut*. Saatavilla 24.9.2021. <https://stm.fi/yksityiset-sotepalvelut>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a). *Etusivu*. <https://stm.fi/etusivu>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a). *Terveyspalvelut*. Saatavilla 2.4.2021. <https://stm.fi/terveyspalvelut>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a). *Yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut*. Saatavilla 9.2.2021. <https://stm.fi/yksityiset-sotepalvelut>
- Sote-sanastot. Sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan sanastot (i.a). *Sotesanasto*. <https://sotesanastot.thl.fi/termed-publish-server>
- Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. (i.a). *Etusivu*. <https://www.duodecim.fi/>
- Suomen Hammaslääkäriliitto. (i.a). *Etusivu*. <https://www.hammaslaakariliitto.fi/>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. (2021). *Asioimistulkin ammattisäännöstö 2021*. Saatavilla 24.9.2021. <https://www.sktl.fi/@Bin/e2bca86a50b5928333954bad4e4dc04f/1632513183/application/pdf/2533049/Asioimistulkin%20ammattis%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6%202021.pdf>
- Taitotalo. (i.a). *Asioimistulkki, asioimistulkkausten ammattitutkinto*. Saatavilla 26.9.2021. <https://www.taitotalo.fi/koulutus/maahanmuuttajakoulutus/2055/asioimistulkki-asioimistulkkausten-ammattitutkinto>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021). *Mielenterveystulkkaus eroaa perinteisestä tulkkauksesta*. Saatavilla 30.9.2021.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141673/URN_ISBN_978-952-343-651-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021). *Etusivu*. <https://thl.fi/fi/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021). *Mielenterveys*. Saatavilla 8.12.2021. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (22.3.2021). *Mielenterveyden edistäminen*. Saatavilla 5.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020). *Rokotusohjelma lapsille ja aikuisille*. Saatavilla 5.2.2021. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/tietoa-rokotuksista/kansallinen-rokotusohjelma/rokotusohjelma-lapsille-ja-aikuisille>
- Terveyskirjasto. (2021). *Suun terveydenhoidon ammattilaiset*. Saatavilla 2.4.2021- <https://www.terveyskirjasto.fi/trv00083>
- Terveyskylä. (2019). *Mitä tutkimuksia tehdään kun epäillään suolistosyöpää?* Saatavilla 10.12.2021. <https://www.terveyskyla.fi/syopatalo/sy%C3%B6p%C3%A4taudit/suolistosy%C3%B6v%C3%A4t/mit%C3%A4-tutkimuksia-tehd%C3%A4n-kun-ep%C3%A4ill%C3%A4n-suolistosy%C3%B6p%C3%A4>
- Terveyskylä. (i.a). *Etusivu*. <https://www.terveyskyla.fi/>
- Tieteen Termipankki. (16.11.2021). Käännöstiede: *prima vista* – käännös. Saatavilla 16.11.2021. https://tieteentermipankki.fi/wiki/K%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stiede:prima_vista_-_k%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6s
- Tieteentermipankki. (2017). *Asioimistulkkaus*. Saatavilla 29.3.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/K%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stiede:asioimistulkkaus>
- Tolvanen, K (2012). Takaperin laskemista, valmistautumisen tekniikkaa ja prima vista: vertailussa simultaanitulkkauksen opetuksen käytäntö ja tutkimuksen antama ohjeistus. [Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/83870/gradu06137.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Työsuojelu (2021). *Työterveyshuolto*. Saatavilla 10.10.2021. <https://www.tyosuojelu.fi/tyoterveys-ja-tapaturmat/tyoterveyshuolto>
- Työterveyslaitos. (i.a). *Osaajaksi työterveyshuoltoon*. Saatavilla 10.10.2021. <https://www.ttl.fi/tyontekija/tyoterveyshuolto/tyoterveyshenkilosto/osaajaksi-tyoterveyshuoltoon/>
- Valtioneuvosto. (i.a). *Mikä on hyvinvointialue*. Saatavilla 11.11.2021. <https://soteuudistus.fi/mika-on-hyvinvointialue>
- Valtiovarainministeriö. Hetemäki, M. (16.5. 2018) Muistio eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle, sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja tarkastusvaliokunnalle. Saatavilla. 4.2.2021.
- Valvia. (2021). *Ammattioikeudet*. Saatavilla 10.12.2021. <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet>
- Valvira. (i.a). *Ammattioikeudet*. Saatavilla. 4.2.2021. <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet>
- Valvira. *Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterit Julkiterkikki/JulkiSuosikki*. Saatavilla 12.11.2021. <https://julkiterhikki.valvira.fi/>
- Vik, G. (9.11. 2020). *Tulkkauksen laatu muutaman selvityksen ja tutkimuksen valossa*. Luennon materiaali. Diakonia-ammattikorkeakoulu

LIITE 2. ASIOIMISTULKIN EETTISET OHJEET

(SKTL päivitetty 2021)

- Tulkilla on salassapitovelvollisuus.
- Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
- Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.
- Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä tai etätulkkauksen osalta riittävää tietoteknistä osaamista tai tarvittavaa laitteistoa.
- Tulkki valmistautuu tehtävänsä huolellisesti ja ajoissa sekä selvittää, millä tavoin tulkkaus toteutetaan.
- Tulkki tulkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.
- Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.
- Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkkaustehtäviä.
- Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.
- Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkkausta tulkkaustilanteessa.
- Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.
- Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.